

महावृत्त

संपादक - अशोक हनवते.मो-9421094991,7264079990

लातूर वर्ष ४ थे अंक १०५ वा शुक्रवार दि.२७ सप्टेंबर २०२४ पृष्ठे ४ स्वागत मूल्य २ रु.

शेतकऱ्यांना पिकविम्यासह नैसर्गिक आपत्तीचे अनुदान मिळवून देणार : क्रीडा व युवक कल्याण मंत्री संजय बनसोडे

शेतकऱ्यांच्या आर्थिक मदतीसाठी शासन कटिबद्ध

उदगीर / प्रतिनिधी :- जगाचा पोशिंदा असलेल्या शेतकऱ्यांच्या पाठीशी आपले महायुतीचे सरकार खंबीरपणे उभे आहे. शेतकऱ्यांना वीज, पाणंद रस्ते, विहीरी, मागेल त्याला शेततळे व गोठे यासह पोखरा व अन्य योजनेतून शेतकऱ्यांची आर्थिक उन्नती करण्यासाठी आम्ही प्रयत्नशील असून मागील काळात आपल्या शेतकऱ्यांच्या पिकाचे नुकसान मोठ्या प्रमाणावर झाले होते त्याचेही पंचनामे करून शेतकऱ्यांना पिकविम्यासह नैसर्गिक आपत्तीचे अनुदान मिळवून देणार असल्याचे प्रतिपादन महाराष्ट्र राज्याचे क्रीडा व युवक कल्याण, बंदरे मंत्री संजय बनसोडे यांनी केले. ते उदगीर येथे आयोजित प्रधानमंत्री पिक विमा योजना आढावा बैठकीत शेतकऱ्यांना संबोधित करत होते. यावेळी माजी नगराध्यक्ष राजेश्वर निटुरे,माजी सभापती सिद्धेश्वर पाटील, जिल्हा कृषी अधिकारी आर.टी. जाधव, एस.बी.आय विमा कंपनीचे राज्य व्यवस्थापक अक्षय ढोगे, जिल्हा समन्वयक तौसीफ कुरेशी, उपविभागीय कृषी अधिकारी राजेंद्र काळे, माजी उपसभापती रामराव बिरादार, जि.प. सदस्य बसवराज पाटील कौळखेडकर, श्याम डावळे, बालाजी भोसले, वसंत पाटील, धनाजी मुळे, ओम पाटील चिघळीकर,

राजकुमार बिरादार, शंकर रोडगे, तुळशीराम बेंबडे, युवराज धोत्रे, लक्ष्मण जाधव, उदगीरचे कृषी अधिकारी संजय नाबदे, जळकोटचे कृषी अधिकारी आकाश पवार, आदी उपस्थित होते. पुढे बोलताना ना.संजय बनसोडे यांनी, लातूर जिल्ह्यातील ही पहिली बैठक असून माझ्या शेतकरी बांधवांसाठी व मतदार संघातील जनतेच्या सेवेसाठी मागील

५ वर्षे मी आपला जनसेवक व लोकसेवक म्हणून काम केले. मागील २ महिन्यात खुप अतिवृष्टी झाली असून विविध मंडळात पिकांचे नुकसान झाले आहे. मागच्या ४ सप्टेंबर रोजी महामहिम राष्ट्रपती द्रोपदी मुर्मू यांच्या दौरा वेळी राज्याचे मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस केंद्रीय मंत्री रामदास आठवले यांच्या समवेत मी स्वतः शेतकरी बांधवांच्या बांधावर जाऊन नुकसानग्रस्त भागाची

पाहणी केली होती. यावेळी मुख्यमंत्री एकनाथजी शिंदे यांनी प्रशासनाला नुकसानग्रस्त भागाचे तात्काळ पंचनामा करण्याच्या सूचना दिल्या होत्या त्यामुळे शेतकऱ्यांना योग्य तो मोबदला मिळणार आहे. लातूर जिल्ह्यात उदगीर - जळकोट या दोन तालुक्यातीलच नुकसानीचे पंचनामे जास्त झाली असल्याचे प्रशासनाचे आम्हाला कळवले आहे. मतदार संघातील १ लाख शेतकऱ्यांनी पिकविमा फॉर्म भरला आहे. मी सदैव शेतकऱ्यांसाठी जागरूक असतो आपली आनेवारीनुसार शासन आपणास मदत करेल मी सर्वसामान्य कुटुंबातील कष्टकऱ्यांचा मुलगा आहे. मला शेतकऱ्यांच्या कष्टाची जाणिव आहे म्हणूनच विमा कंपनीला सुचना देवून विमा मिळवून देण्यासाठी मी सतत प्रयत्न करत आहे. बळीराजा हा जगाचा पोशिंदा आहे. त्यांच्यावर कुठलाही अन्याय होवू देणार नाही. तालुक्यातील विविध गावात पोखरा योजना राबवणार असून मतदार संघातील प्रत्येक गावात रस्ते, वीज, पाणी, आरोग्याच्या सुविधा पुरविल्या असल्याचे सांगितले. यावेळी उदगीर तालुक्यातील सोसायटीचे चेअरमन व संचालक, कृषी विभागाचे व विमा कंपनीचे अधिकारी उपस्थित होते.

नुकसानग्रस्तांना सरसकट भरीव आर्थिक मदत द्या - मुरुडमधील नुकसानीची आमदारांनी केली पाहणी

आमदार धिरज देशमुख यांच्या सूचना
- पुढील दोन दिवस पावसाचा अंदाज असल्याने प्रशासनाने दक्ष रहावे - येथे पुन्हा पुर स्थिती उद्भवणार नाही याबाबत योग्य ती खबरदारी घ्यावी. - झालेल्या नुकसानीची पंचनामे करून नुकसानग्रस्तांना एनडीआरएफ निकषांप्रमाणे मदत द्यावी. - सर्व नुकसानीचा दिवसभरात पंचनामा करून शासनाला तत्काळ अहवाल सादर करावा, - पीकविमाधारक शेतकऱ्यांच्या नुकसानीची नोंद ऑनलाईन व ऑफलाईन घेण्यात यावी. - मागील वर्षीचाही विमा येथील शेतकऱ्यांना मिळाला नाही. त्यामुळे प्रत्येक वेळी नुकसानीची भरपाई देण्यास टाळाटाळ करणाऱ्या विमा कंपनीला सक्त ताकीद द्यावी. - पूरस्थितीमुळे संसर्गजन्य रोगांचा प्रादुर्भाव होण्याचा येथे धोका आहे. त्यामुळे आरोग्य विभागाने योग्य ती खबरदारी घेवून तपासणी शिबिर घ्यावे.-

दुकानात पाणी शिरल्याने त्यांचेही मोठे नुकसान झाले आहे. घरात पाणी शिरल्याने ३०० हून अधिक नागरिकांना श्री दत्त मंदिरात स्थलांतरित करावे लागले. या सर्व परिस्थितीची पाहणी आमदार श्री धिरज विलासराव देशमुख यांनी केली. स्थलांतरित नागरिकांना जीवनावश्यक वस्तूंच्या कीटचेही यावेळी वाटप करण्यात आले. यावेळी लातूरचे तहसीलदार सौदागर तांदळे, उपविभागीय कृषी अधिकारी दिलीप जाधव, मंडळ कृषी अधिकारी योगेश मुळजे, तालुका कृषी अधिकारी दिलीप राऊत, तलाठी कमलाकर आरडले आदींसह कॉॅंग्रेस व महाविकास आघाडीचे प्रमुख पदाधिकारी उपस्थित होते.

मुरुड आणि महसूल मंडळात हातातांडाशी आलेले सोयाबीन व इतर पिकांचे नुकसान झाले आहे. काढून ठेवलेले सोयाबीन वाहून गेले आहे. नदी नाल्यालगतच्या पिक व जमिनीचे मोठे नुकसान झाले आहे. त्यामुळे सर्व शेतकऱ्यांना सरसकट भरीव आर्थिक मदत मिळाली पाहिजे. शहरातील अण्णा भाऊ साठे चौक येथील दुकानात पाणी शिरून नुकसान झालेल्या किराना, कापड, फुटवेअर, फर्निचर आदी ४० हून अधिक दुकानांची पाहणी केली. या नुकसानीची पंचनामे करून नुकसानग्रस्तांना एनडीआरएफ निकषांप्रमाणे सरकारने मदत द्यावी, अशी मागणी आमदार श्री धिरज विलासराव देशमुख यांनी केली.

तांदूळजा येथील दिगंबर जैन मंदिरास भाजपा नेते आ. कराड यांची सदिच्छा भेट

लातूर :- भारतीय जनता पार्टीचे नेते आ. रमेशआप्पा कराड यांनी लातूर तालुक्यातील मौजे तांदूळजा येथील श्री १००८ शांतिनाथ दिगंबर जैन मंदिरास गुरुवारी सदिच्छा भेट देऊन मंदिर परिसराची पाहणी केली व समाधान व्यक्त केले. येत्या काळात जैन मंदिर परिसरात विकास कामांना निश्चितपणे निधी देऊ अशी ग्वाही त्यांनी दिली. लातूर तालुक्यातील विविध गावच्या दौऱ्यावर असताना भाजपा नेते आ. रमेशआप्पा कराड यांनी तांदूळजा येथील श्री १००८ शांतिनाथ दिगंबर जैन मंदिरास भेट दिली भगवान महावीर यांचे भक्तिभावाने दर्शन घेतले. मंदिर परिसराची पाहणी करून समाधान व्यक्त केले. याप्रसंगी मंदिर पदाधिकाऱ्यांच्या वतीने आ. कराड यांचा यथोचित सत्कार करण्यात आला. यावेळी भाजपा किसान मोर्चाचे प्रदेश उपाध्यक्ष विक्रमकाका शिंदे, पंचायत राज सेलचे जिल्हा संयोजक नवनाथ भोसले, तालुकाध्यक्ष बन्सी भिसे, भैरवनाथ पिसाळ, चंद्रकांत वांगस्कर, अशोक सावंत, शाम वाघमारे, बाबासाहेब भिसे, ज्ञानेश्वर जुगल, शुभम खोसे यांच्यासह अनेकांची प्रमुख उपस्थिती होती. तांदूळजा येथे भाविक भक्तांनी अत्यंत सुंदर आणि देखणे भगवान महावीरांचे मंदिर उभारले असून या मंदिर परिसरात विविध कार्यक्रमासाठी सभागृह बांधून देण्यात यावे, मंदिर परिसरात पेव्हर ब्लॉकचे काम करावे आणि सौर ऊर्जा प्लांट मिळावा अशी मागणी मंदिर पदाधिकाऱ्यांच्या वतीने करण्यात आली असता आ. रमेशआप्पा कराड यांनी येत्या काळात टप्पाटप्प्याने निश्चितच या मंदिराच्या सर्वांगीण विकासाला निधी कमी पडू देणार नाही अशी ग्वाही दिली. यावेळी मंदिर पदाधिकारी राजकुमार अन्नदाते, अशोकराव नानजकर, सुरेश अन्नदाते, अमोल देवधारे, खुशालचंद्र अन्नदाते, गणेश देवधारे, उमाकांत देवधारे यांच्यासह अनेक जण होते.

माझं लातूर ग्रीन वृक्ष टीमने लातूर रेल्वे स्थानकावर वृक्षारोपण केले. यावेळी डॉ. पवन लड्डा व त्यांची टीम, अजय सिंग मंडल अभियंता, संजय अर्धापुरे स्टेशन व्यवस्थापक, विठ्ठल बनसोडे वाणिज्य निरीक्षक, आर.बी. ढवळे मुख्य वाणिज्य निरीक्षक आदी उपस्थित होते

लातूर जिल्हा रुग्णालयासाठी भीक मागून निधी संकलन करणार

१ अक्टोबर पासून आमरण उपोषण बोगस अध्यादेश काढून शासनाने लातूरकरांना फसवले
लातूर /प्रतिनिधी :- मागील अनेक वर्षांपासून प्रलंबित असलेल्या लातूर जिल्हा रुग्णालयासाठी शासनाकडे निधी नाही. बोगस अध्यादेश काढून शासनाने लातूरकरांना फसवले आहे. जिल्हा रुग्णालयासाठी चा निधी दि.२८ सप्टेंबर पासून भीक मागून जमा करण्यात येणार आहे. तसेच १ अक्टोबर पासून आमरण उपोषणाला बसणार असल्याचे जाहीर करण्यात आले आहे. या संदर्भात माझं लातूर च्यावतीने जिल्हा अधिकारी यांना दिलेल्या निवेदनात नमूद केले आहे की. मागील अनेक वर्षांपासून लातूर जिल्हा रुग्णालयाचा प्रश्न प्रलंबीत आहे. जागेसाठी निधी वर्ग करण्याचा शासनानेच बोगस अध्यादेश काढून लातूरकरांची फसवणूक केली आहे. नाममात्र निधीच्या कारणावरून हा प्रश्न प्रलंबीत आहे. शासनाकडे निधी नसल्या कारणाने आता सुजाण आणि जागृत लातूरकर म्हणून हा निधी संकलन करण्यात येणार आहे. संबंध जिल्ह्यातून भीक मागून हा निधी जमा करून तो देण्यात येणार आहे. २८ सप्टेंबर पासून त्याची सुरुवात केली जाणार आहे. त्याचप्रमाणे दि.१ अक्टोबर २०२४ पासून गांधी चौक येथे आमरण उपोषण करण्यात येणार आहे.

भिसे, विश्वास कावळे, वैभव मगर, ज्ञानेश्वर जुगल, शुभम खोसे, सुरेश सूर्यवंशी, बाबासाहेब चौडे यांच्यासह अनेकांची प्रमुख उपस्थिती होती. यावेळी मयत बालाजी यांचे वडील पांडुरंग गडदे, भाऊ दयानंद गडदे, रामेश्वर गिराम, अशोक बिडवे, शिवरत्न बिडवे, वैभव मस्के, संगमेश्वर बिडवे, भीमा चौडे, रोहित शेंडगे, भैरवा मस्के, कल्याण बिडवे, वैभव मस्के, विनोद भुतडा, अण्णा पांडरे, प्रकाश बिडवे, राहुल शेंडगे, परमेश्वर कुर्डे यांच्यासह अनेक जण होते.

संपादकीय....

अमित शहांचा संदेश

‘लवकरच होणार्या महाराष्ट्र विधानसभेच्या निवडणुकीमध्ये भारतीय जनता पक्षाला विजयासाठी दहा टक्के मते अधिक हवी आहेत. ती मते मिळवण्याचा प्रयत्न आगामी कालावधीमध्ये कार्यकर्त्यांनी करावा,’ असा संदेश भाजपाचे ज्येष्ठ नेते, रणनीतिकार, केंद्रीय गृहमंत्री अमित शहा यांनी नागपूर येथे कार्यकर्त्यांच्या मेळाव्यात बोलताना दिला. अर्थात, अमित शहा यांच्या या संदेशांमध्ये फक्त ‘दहा टक्के मते’ असा शब्दप्रयोग असला तरी लोकशाही राजकारणातील निवडणुकीचा विचार करता दहा टक्के या मतदानाच्या आकड्याच्या मागे फक्त हे विशेषण लावून चालत नाही. कारण १० टक्के ही भरपूरच मते असतात. हे टारगेट पूर्ण करण्यासाठी भारतीय जनता पक्षाला आणि त्यांच्या मित्र पक्षांना मोठ्या प्रमाणावर श्रम घ्यावे लागणार आहेत. आतापर्यंत झालेल्या निवडणुकांचा विचार करता दोन ते तीन टक्के मतांचा जरी बदल झाला तरी सत्तांतर होऊ शकते, असे अनेक वेळा सिद्ध झाले आहे. अशा परिस्थितीमध्ये अमित शहा यांनी भाजपच्या कार्यकर्त्यांना दहा टक्के अधिक मते मिळवण्याचा संदेश दिला आहे. त्यासाठी त्या प्रमाणातच परिश्रम घ्यावे लागणार आहेत. ‘लोकसभा निवडणुकीमध्ये अपेक्षेपेक्षा कमी जागा मिळाल्या असल्या, तरी काळजी करण्याचे कारण नाही. राज्यातही आपले सरकार येईल’, अशा प्रकारचा विश्वास कार्यकर्त्यांना देताना अमित शहा यांनी ‘महायुतीतील प्रत्येक उमेदवाराच्या विजयासाठी प्रयत्न करा’ हा संदेश दिला हे जास्त महत्त्वाचे आहे. तसेच काँग्रेसला पराभूत करणे हेच लक्ष्य ठेवताना दुसरीकडे शरद पवार आणि उद्धव ठाकरे यांनाही रोखणे आवश्यक असल्याचेही त्यांनी लक्षात आणून दिले. सर्वात महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे गेली अनेक वर्षे भाजपाचा बालेकिल्ला असलेला विदर्भ राखण्याचे काम भाजपाला करावेच लागणार आहे. विदर्भात किमान ४५ जागा जर भाजपने जिंकल्या तर राज्यात सत्तेवर येणे सोपे जाईल, असेही त्यांनी सुचित केले आहे. भारतीय जनता पक्षामध्ये पूर्वीपासूनच अमित शहा निवडणूक मॅनेजमेंटसाठी प्रसिद्ध आहेत. बूथ लेव्हलपासून मतदारांचे नियोजन करून त्यांचे मतदानामध्ये परिवर्तन करण्याचे कौशल्य त्यांच्याकडे आहे. याच कौशल्याचा पुन्हा एकदा वापर करून महाराष्ट्रात पुन्हा एकदा महायुतीला सत्तेवर आणण्याचा त्यांचा निश्चय दिसतो. खरे तर अमित शहा यांनी हा संदेश देण्यापूर्वीच भाजपच्या नेत्यांनी बूथ टू बूथ नियोजन सुरू केले असून मतदानाचा टक्का वाढवण्याच्या दिशेने प्रयत्न सुरू केले आहेत. लोकसभा निवडणुकीच्या कालावधीमध्ये मतांचे मोठ्या प्रमाणावर धार्मिक धुवीकरण झाल्याने आणि भाजपला मानणारा मतदार मतदानासाठी बाहेरच न पडल्याने त्याचा मोठा फटका बसल्याचे समोर असल्याने भाजपच्या पारंपरिक मतदाराला कोणत्याही परिस्थितीत मतदानासाठी बाहेर काढण्याचे हे नियोजन आहे. भाजपबरोबर महायुतीमध्ये मित्रपक्ष असलेल्या अजित पवार यांचा राष्ट्रवादी गट आणि मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांची शिवसेना यांनाही बरोबर घेऊन जाण्याच्या सूचना अमित शहा यांनी केल्या. त्यामुळे या दोन्ही पक्षांचा जो मतदार आहे त्यांचीही संख्या वाढवण्याचे काम होणार आहे. राज्यात पुन्हा सत्तेवर येण्यासाठी जर १० टक्के अधिक मते मिळवायची असतील तर त्यासाठी भाजप, अजित पवार गट आणि एकनाथ शिंदे गट या सर्वांच्या एकत्रित मतांचीच बेरीज होण्याची गरज आहे, असेही एक प्रकारे अमित शहा यांनी कबूल केले आहे. कारण नाही म्हटले तरी भारतीय जनता पक्षाच्या पारंपरिक मतदारांच्या संख्येवर मर्यादा आहेत. जे पारंपरिक मतदार आहेत आणि मतदानासाठी बाहेर पडत नाहीत त्यांनाच बाहेर काढण्याचे काम यावेळी करावे लागणार आहे. त्याच्या जोडीनेच अजित पवार आणि एकनाथ शिंदे यांच्या मदतीने मतांचा पाया वाढवण्याचेही आव्हान पेलावे लागणार आहे. अजित पवार आणि एकनाथ शिंदे हे आपल्या मूळ पक्षातून फुटून बाहेर असल्यामुळे आपोआपच त्यांच्या मतदारांमध्ये विभाजन झाले आहे. पण त्या त्या निवडणुकीला कोणते मतदार कोणत्या गटाची बाजू घेतील हे त्या त्या परिस्थितीवर अवलंबून असते. साहजिकच या दोन नेत्यांनुसुद्धा आपल्याला मानगार्या आणि मत देणार्या मतदारांची संख्या वाढवावी लागणार आहे. लोकसभा निवडणुकीच्या कालावधीमध्ये केवळ गाफील राहिल्याने आणि नेहमीच्या क्षमतेने मतदारांपर्यंत न पोहोचल्याने भारतीय जनता पक्षाच्या जागा कमी झाल्या असल्याने आता अमित शहा यांनी या दिलेल्या संदेशाची तंतोतंत अंमलबजावणी करणेच भारतीय जनता पक्षाच्या कार्यकर्त्यांच्या हातात आहे. हे काम इतके सोपे नाही याची जाणीव महायुतीतील सर्वच घटक पक्षांना जरी असली, तरी सध्या सत्ता हातात असल्यामुळे मतदारांना आकर्षित करणारे विविध प्रकारचे निर्णय गेल्या काही कालावधीमध्ये घेतले जात आहेत आणि आगामी कालावधीमध्येही घेतले जातील. ‘लाडकी बहीण’ योजनेच्या माध्यमातून महिलांच्या मतांचा पाया मजबूत करण्याचा एक प्रयत्न झालेला दिसतोच आहे. असे अनेक प्रयत्न झालेच तर अमित शहा यांना अपेक्षित असलेली मतदानामधील दहा टक्के वाढ प्रत्यक्षात येऊ शकेल आणि पुन्हा एकदा सत्ता मिळू शकते.

आई कुठे काय करते!. ही स्टार प्रवाहवर प्रसारित होणारी भारतीय मराठी भाषेतील नाटक धारावीक मालिका आहे, मधुराणी गोखले म्हणजे अरुंधती देशमुख आणि रूपाली भोसले म्हणजे संजना देशमुख ह्या घरा घरात पोचल्या आहेत. मुंधा गोडबोले यांनी लिहलेली कथा रवींद्र कर्माकर यांनी दिग्दर्शित केली आहे. तिचे चाहते घरा घरात निर्माण झाले आहेत. कामधंदा करून कधी विसरून न चुकता महिला स्मार्ट मोबाईलवर जेवण बनवतांना इतर काम करतांना लक्ष देऊन पाहतात आणि कान लाऊन शब्दा न शब्द येऊन घेतात. यामुळे आज सर्वच मूलमुली म्हणतात आई कुठे काय करते. आई कुठे काय करते कुटून सुरुवात झाली होती आणि कुणीकडे चालले यातून काय आदर्श घ्यावा, प्रेरणा घ्यावी कोणालाच समजत नाही. ऐवडी कथा फिरत असतांना बहुजन समाजपार हिंदू सणाची उत्सवाची परंपरा रितीरिवाजाचे संस्कार करायला लेखक विसरत नाही. त्यांना मी आज माझ्या आईच्या वाढदिवसा निमित्त विशेष काही तरी सांगतो, लिहतो.

राष्ट्रमाता जिजाऊ, राष्ट्रमाता सावित्रीबाई, राष्ट्रमाता अहिल्याबाई, माता रमाई, माता भिमाई, यांचा आदर्श सुशिक्षित सिया किती प्रमाणात ठेवतात, सुशिक्षित स्त्रीया त्यांचा आदर्श ठेऊन वागत नसल्या तरी अशिक्षित सिया मोठ्या प्रमाणात आदर्श ठेऊन तसा वागतात, म्हणूनच त्या मुलगी, पत्नी आणि आईच्या भूमिकेतून शून्यातून विश्व निर्माण करून प्रेरणादायी, आदर्श स्त्रीया माता आई ठरतात. मुलीचे लग्न करण्यासाठी किती दिवस अगोदर मुलाचा शोध घ्यावा लागतो, जवळचे नातलगाना मित्रमंडळींना सांगून ठेवा लागते मुलीचे लग्न करायचे आहे, चांगला मुलगा असेल तर लक्षात ठेवा. नंतर सुरुवात होते मुलगी पाहण्याचा, प्रथम मुलगी पाहिल्यावर मुलाने मुलगी पसंत केली तर पुढची बोलणी सुरू होते. मुलीला मुलगा पसंत आहे की नाही त्यांचा पूर्ण अधिकार पूर्वी वडील, भाऊ, काका, मामा यांनाच असायचा मुलीला विचारले तर तिचे एकच उत्तर असायचे तुम्ही जो निर्णय घेतला तो मला मान्य असेल. किंवा तिच्या पसंतीचा प्रश्न येत नव्हता. वडीलधारी जो निर्णय घेतली तो मान्यच असला पाहिजे. कोणतीही मुलगी मुलांचे घरदार स्वतःच्या डोळ्याने पाहत नाही, ते घरातील भाऊ, काका, मामा हे पाहूनच मुलीला घर कसे आहे त्याबाबत सांगत असतात. मुलगी ते ऐकूनच लग्न करते आणि लग्न झाल्यावर प्रथम दिल्या घरी जाते. आणि जे आहे तेच स्वीकारते, तिथे तिचा मूलगर्भी भूमिका सत्तेत आणि पत्नी, बायको च्या नवीन भूमिकेत प्रवेश करते. ती तिच्या यशस्वी जीवनाची सुरुवात होते. पांच भावांची लाडकी बहीण जेव्हा खेडे सोडून भांडुपच्या मिलिंद नगर झोपडपट्टीत आठ बाय सहाच्या कारव्याच्या कुडाच्या घरात प्रवेश करते, तेव्हा तिच्या मनात व चेहऱ्यावर कोणतेही दुःख दिसत नाही ती सासू, सासरा व नवरा या तिघात चौथी तन मन धनाने एकरूप होते. ती कधीच विचार करीत नाही. माझे भाऊ कुठे राहतात. मी कुठे राहते. आज त्या माझा आईचा चंद्रकला सागर तायडे चा आम्हाला गर्व वाटतो. आता जे मी नातलग व ओळखीचे लोक भेटतात ते गुलाबराव हिवराळे डीधी, तालुका नांदुरा, जिल्हा बुलढाणा यांच्या बहिणीने अपार कष्ट त्याग करून नांव काढले म्हणतात, मुलगी, पत्नी झाल्यावर ती आई होते, त्यावेळी तिने जे कष्ट केले त्यांचे फळ आज ती आई म्हणूनच सुखा समाधानाने खाते. तरी लोक म्हणतात आई कुठे काय करते.

मुलगी कोणाची पत्नी म्हणून जेव्हा येते तेव्हा तिची ओळख सासू सासरे, नवरा या कुटुंबाशी रक्ताच्या नात्याने जोडली जाते, असे म्हणतात की प्रत्येक यशस्वी पुरुषाच्या मागे एका स्त्रीचा हात असतोच. प्रत्येक पुरुषाला वाटते की जी मुलगी (स्त्री) लग्न करून आपल्या घरी येईल ती भायशाली असावी तिच्यामुळे आपले घर हे नंदनवन व्हावे त्याच बरोबर तिने आपल्या घराची व आपल्या कुटुंबाची चांगली काळजी घ्यावी व आपल्या आयुष्यात आनंदी व आनंद निर्माण करावा. काही पुरुषांच्या बाबतीत हे खरे देखील होते व त्यांच्या घरात येणारी स्त्री खरोखरच आनंद व भाग्य घेऊनच घरात येते व घरातील संपूर्ण वातावरणात आनंद पसरवते. प्रत्येक स्त्रियांत पाच लक्षणे सांगितली आहेत की ज्या स्त्रियांमध्ये हे गुण असतात त्या स्त्रीला लग्न होऊन ज्या घरी जातात त्या घराला नंदनवन बनवितात. त्यांचे जिणे जागते उदाहरण म्हणजे चंद्रकला सागर तायडे माझ्या आईचा संसार आहे.

पहिला गुण म्हणजे मुलगी, पत्नी (स्त्री) म्हणून घरात येते आणि घरातील नकारात्मक विचार काढून सकारात्मक विचारांचे वातावरण निर्माण करते. अशा वातावरणात राहणारे कुटुंब सुखी व आनंदी होते.

आई कुठे काय करते?.

अनेक कुटुंबातील लोकांचे म्हणणे असते की मुलगा लग्न झाल्यावर सुधरील जबाबदारी काय असते ते बायको आल्यावरच त्याला बरोबर समजते. पण असे होताना कुठे फारसं दिसत नाही. दुसरा गुण म्हणजे समाधानी वृत्ती! जी स्त्री अगदी छोट्या छोट्या गोष्टींवर समाधान मानते, जास्त हव्यास करीत नाही तिचा पती देखील तिच्या सोबत आनंदी असतो, काही स्त्रीया जर शेजारी काही वस्तू आली की आपल्या घरात ती यायलाच हवी असे वर्तन करतात. यामुळे त्यांच्या इच्छा व मागण्या पूर्ण करता करता त्यांच्या पतींच्या नाकीनव येतात व कधी कधी त्यांच्या अवास्तव अपेक्षा पूर्ण

करण्यासाठी पतीला वाईट कामे करावी लागतात. त्यात त्याला आपोआप गुंतवावे लागते व त्यामुळे त्याचे वाईट परिणाम संपूर्ण कुटुंबाला भोगावे लागतात, म्हणून जर स्त्री समाधानी असेल व तिच्या गरजा मर्यादित असतील तर त्या पूर्ण करताना पतीला देखील जास्त कष्ट करावे लागत नाही व घरातील वातावरण आनंदी व समाधानी राहते. नाक्यावर काम करून जेव्हा एखादा माणूस शैक्षणिक, सामाजिक आणि आर्थिक दृष्ट्या प्रगती करतो. तेव्हा त्यात त्यांच्या पत्नीचा शंभर टक्के वाटा असतो. बाहेर माणूस किती ही हुशार असला तरी त्यांचे घरात व घरातील मुलांवर लक्ष नसले की मुलं शिक्षण घेण्याकडे लक्ष कमी देतात व वाईट मार्गाला लागतात. पण माणसापेक्षा स्त्रीने मुलांवर लक्ष देऊन शिक्षण व संस्कार दिले तर मुलं कधीच वाईट मार्गाला लागत नाही, त्यांचे उत्तम उदाहरण म्हणजे आम्ही चार भावंडं होत. बाबांनी कधीच घरात लक्ष दिले नाही, शाळेत कधीच शिक्षकांना भेटले नाही, कधी घरात रेशन धान्य, भाजीपाला आणला नाही, कधी स्वतः चाय बनवून पिले नाही, टाटा पॉवर कंपनीत नोकरी करत असतांना सुद्धा असंघटित नाका कामगारांना संघटित करण्यासाठी वेळ दिला, चळवळीसाठी वेळ होता. पण पत्नी, मुलासाठी २०१७ पर्यंत कधीच वेळ दिला नाही,

२०१७ ला मात्र आईला मावशी, बापूला सोबत घेऊन सारनाथ, लिंबुनी, नेपाळ, वैशाली, नालंदा, बुद्धाया सर्व प्रसिद्ध स्थळांना भेटी दिल्या. २०१८ ला विनिश केदारे, ममता सरदे यांच्या वई दूर सोबत बॅकांक थायलंड च्या दहा प्रमुख प्रसिद्ध शहरातील स्थळांना भेटी देऊन सात दिवस सहा रात्र फिरून आले, २०१९ वई दूर सोबत श्रीलंका आठ प्रमुख प्रसिद्ध शहरातील स्थळांना भेटी देऊन सात दिवस सहा रात्र फिरून आले. ३८ वर्षांत कुठेही न नेणाऱ्या बाबांनी आईला बुद्धाया, बँकांक, श्रीलंका फिरून आणले त्यामुळे त्या दोघांना ही कष्ट, त्यागाचे समाधान लाभले. आयुष्यात कधी जे स्वप्न पाहिले नव्हते. ते साकार करून घेतले. हे त्यांच्या कुशल कामांचं फळ आहे.

तिसरे लक्षण म्हणजे, स्त्री मध्ये धैर्य आणि धाडस असावे. कोणतीही परिस्थिती असली तरी देखील न डगमगत त्या परिस्थितीला सामोरे जाण्याची जिद्द त्याग, कष्ट करण्याची तयारी स्त्रीमध्ये असावी लागते, तेव्हाच कितीही वाईट परिस्थिती असली तरी स्त्री भक्कमपणे आपल्या कुटुंबाच्या पाठीशी उभी राहली तर घरामध्ये आर्थिक सामाजिक जिद्दवाळा निर्माण करणारी परिस्थिती तयार होयला वेळ लागत नाही. कारव्याच्या घरात भाड्याने राहणारी मुलगी, पत्नी आणि आई आज चार चार घरांची मालकीण आहे. हे पाहिल्यावर तिच्या कष्टाची, त्यागाची आठवण झाल्या शिवाय राहत नाही. तर काही लोक फक्त मनातून म्हणतात काय होतीस तू

आणि काय झालीस तू पण निसर्गाचा नियम आहे कुशल कर्माचे फळ कधीही कुशलच असते. चौथे लक्षण म्हणजे राग न येणे तसे पाहायला गेले तर हा गुण असणाऱ्या स्त्रिया मिळणे अवघड आहे, कारण राग येणे हा स्त्रीचा जन्मताचाच स्वभाव असतो. परंतु अति राग करणे, चिडचिड करणे, कर्कश आवाजात बोलणे अशी लक्षणे स्त्रीमध्ये असू नयेत थोडा फार राग सर्वच स्त्रियांना येतो व तो यायलाच हवा त्या रागाचा आतल्या आत मोठा साठा होऊन कधीतरी त्याचा मोठा स्फोट होऊ शकतो व त्याचे वाईट परिणाम होऊ शकतात. जर स्त्री साखरी राग राग करीत असेल किंवा चीड चीड करीत असेल तर त्या घरातील शांतता निघून जाते व भांडणे आणि वाद विवाद होत राहतात म्हणून स्त्रीने नेहमीच शांत असावे. तरच ती सासरला माहेरशी जोडण्याचे काम योग्य प्रकारे करू शकते. मुलगी पत्नी झालीच नाही तर? कुटुंबाची आर्थिक परिस्थिती किती चांगली असेल तर सुख, शांती नांदत नाही. असे अनेक उदाहरणे आज समाजात दिसतात. जी स्त्री पत्नी होऊ शकत नाही, ती आई झाली तर मुलांना आई साखरी वागणूक देईल काय? समाजाला, नातलगाना ते शरीराने एकत्र राहतांना दिसतात पण मनाने एकत्र नसतात. अशी मुलगी पत्नी आणि आई बनली तरी ते सुखी समाधानी विश्व बनलेल्या कुटुंबाला शून्यात आणून ठेवते.

पाचवे लक्षण म्हणजे समजदार स्त्री. जी स्त्री प्रत्येक गोष्टीत समजूतदार पणाने घेते व शांत पणे सर्व समजून घेते, जे आहे ते आहे, व जे नाही ते नाही, याचा शांतपणे विचार करून स्वीकार करते तसेच सर्वांशी चांगली वागते, गोड बोलते, त्यामुळे ते घर देखील सुखी व आनंदी असते, ज्या स्त्रीचे बोलणे गोड असते, ती सर्वांशी चांगले बोलून त्यांच्यातील संबंध अधिक चांगले बनवते आणि सर्वांना समजून घेते त्यामुळे वेळ प्रसंगी ते सर्व लोक तिच्या कुटुंबियांसाठी धावून येतात. माझी आई चंद्रकला सागर तायडे २७ सप्टेंबरला ६१ वर्ष पूर्ण करीत आहे. तिच्या वाढदिवसाच्या निमित्ताने मी माझे मनोगत व्यक्त करतो. माझे बाबा मला नेहमीच लिहण्यास सांगतात, दुसऱ्यावर लिहता येत नसेल तर स्वतःच्या माणसावर ज्यांच्यावर आपण प्रेम करते ज्यांना आदर्श म्हणतो ते आपल्या शब्दात मांडलेच पाहिजे. हे लिहण्यासाठी त्यांनी मला भगवान बुद्ध आणि त्यांचा धम्म, भाग चौथा, भगवान बुद्धांची प्रवचने गृहस्थांसाठी, १) सुखी गृहस्थ, २) पुत्रापेक्षा कन्या बरी असू शकते, ३) पती आणि पत्नी पान क्रमांक २५३ / २५४, मगनी बुद्ध आणि त्यांचा धम्म, भाग पाचवा, उपासकांसाठी जीवन नियम (विनय) पान क्रमांक ३०६ ते ३१२, हे वाचून काढण्यास सांगितली. ते वाचून मी हे मनोगत लिहले. मी थोडे शब्द बदलले पण त्यांचा अर्थ बदलले नाही, आई बाबांच्या सामाजिक धार्मिक कार्यात त्यांच्या सोबत अनेक महिलांना घेऊन सहभागी होत असते. त्याचा आज आम्हाला अभिमान वाटते. प्रत्येक आईने आपल्या मुलासाठी केलेले कष्ट, त्याग जिद्द हे विसरता येत नाही. आपण घरातील खरी देवी आपली आई हिल दूर करून जिचा जन्म कुठे झाला तिचे आईवडील कोण होते हे माहिती नसलेल्या देवीची खूप मनोभावे पूजा अर्चा करतो. तीच आपली आदर्श आणि प्रेरणास्थान ठरते. करुण आम्हीच विचारतो आई कुठे काय करते?.

जगात कुटुंबात सर्वात मोठे नातं कोणते असते? तर ते विश्वासांचे ते परिसरत, नातलगतात आणि ज्याच्याशी आमचे कोणतेही जाती, धर्माचे नातं नाही तरी आम्ही रक्ताच्या नात्यासारखे अनेकांशी जोडल्या गेली ते केवळ आईबाबांचेच. म्हणूनच प्रत्येक स्त्रीयांनी मुलगी, पत्नी आणि आई ह्या भूमिका योग्य प्रकारे पारपाडल्या तर त्या आयुष्यातून विश्व निर्माण करणाऱ्या प्रेरणादायी आदर्श स्त्रिया ठरतात. एक मुलगी, पत्नी आणि आईच्या भूमिका कठीण परिस्थितीत कष्ट, त्याग करून जिद्दीने पार पाडणाऱ्या माझा चंद्रकला सागर तायडे आईस ६१ व्या वाढदिवसाला हार्दिक शुभेच्छा.

*****

प्रशांत सागर तायडे,
९८३३८४९३०९,
भांडुप, मुंबई.

२७ सप्टेंबर जागतिक पर्यटन दिवस

जगाच्या विकासाचा आधारस्तंभ पर्यटन. जागतिक संतुलन टिकवीण्यासाठी आणि आर्थिकदृष्ट्या सक्षम होण्यासाठी सर्वच देशांनी पर्यटनाला जास्त महत्त्व दिले पाहिजे. जगातील देशांना आर्थिकस्थिती बळकट करण्यासाठी पर्यटनाला चालना देण्याची नितांत गरज आहे. पर्यटनचे महत्त्व आणि लोकप्रियता पाहून संयुक्त राष्ट्रसंघाने १९८० पासून २७ सप्टेंबर विश्व पर्यटन दिवस साजरा करण्याची घोषणा करण्यात आली. कारण संयुक्त राष्ट्र संघाने २७ सप्टेंबर १९७० ला विश्व पर्यटन संघटनेचा संविधान स्वीकारला होता. जिवनामध्ये खुशी निर्माण व्हावी याकरिता पर्यटनस्थळांना भेट देणे गरजेचे असते. पर्यटन फक्त जीवनात खुशीची निर्माण करत नाही तर सामाजिक, सांस्कृतिक, राजनैतिक आणि आर्थिक विकासांमध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावून बळकट करण्याचे काम करीत असते. आज अनेक देशांची अर्थव्यवस्था पर्यटनामुळे मजबूत झाल्याचे दिसून येते. भारत पर्यटनासाठी व पर्यटकांसाठी स्वर्ग तर विश्व शांतीचा दूत आहे. पर्यटन हे जागतिक प्रदुषण नियंत्रणाचे सुद्धा महत्त्वाचे काम करीत असते. त्यामुळे पर्यटनावर जेवढा जास्त भर देण्या जाईल तेवढा प्रदुषण कमी होईल व मानवजातीसह, जीवजंतू, वन्यप्राणी, जंगल संपदा यांना जीवदान व दिलासा मिळेल. त्यामुळे पर्यटनाला जास्त महत्त्व देण्याची गरज आहे. भारतात २८ राज्ये व ८ केंद्रे शासित प्रदेश आहेत. प्रत्येक राज्यात आपल्याला मोठ्या प्रमाणात पर्यटन स्थळे पाहायला मिळतात. आजही लाखो विदेशी पर्यटक भारतात येतात व पर्यटनाचा आनंद घेतांना दिसतात. पर्यटनस्थळे देशाला सुशोभित करतात व देशाच्या विकासाला हातभार लावण्याचे व चालना देण्याचे काम पर्यटनाच्या माध्यमातून नेहमी होत असते. भारतात लाखोंच्या संख्येने विदेशी पर्यटक नेहमी येत असतात. कारण जगाच्या पाठीवर भारतातील पर्यटनस्थळे ऐतिहासिक, पुरातन, नामांकित व सुशोभित आहे. यामुळे भारताला विदेशी चलन मोठ्या प्रमाणात प्राप्त होते. भारतातील पर्यटनामुळे विदेशी पर्यटकांचे मन मोहून जाते. भारतातील पर्यटकसुद्धा अनेक रम्य ठिकाणांभेट देऊन आपली उपस्थिती नोंदवीतात. पर्यटनाला चालना मिळावी व रोजगार मिळावा या उद्देशाने २०१९ मध्ये पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी लाल किल्ल्यावरून भाषण देताना घोषणा केली की देशातील प्रत्येक नागरिकांनी दरवर्षी १० पर्यटन स्थळांना भेट देऊन भारताचा सन्मान वाढवावा. भारतातील राजे-महाराजे यांचे साहित्य, किल्ले, काश्मिरसारखी पर्यटनस्थळे, देवी-देवतांची नामांकित स्थळे, ताजमहल, कुतुबमिनार, बुध्दगया सारखी अनेक ऐतिहासिक स्थळे भारतात आहेत. पर्यटनाला चालना मिळावी म्हणून अमेरिकन भारतीयांनी दरवर्षी पाच अभागीय कुटुंबांना पर्यटक म्हणून भारतात पाठवावे असे आवाहन ह्युस्टन येथील हाऊडी मोदीकार्यक्रमात पंतप्रधान मोदी यांनी केले होते. कारण यामुळे पर्यटनाला मोठ्या प्रमाणात चालना मिळेल. जगात अनेक महत्त्वपूर्ण ठिकाणे आहेत. परंतु काही पर्यटन ठिकाणे निसर्गाचे

संतुलन बिघडल्यामुळे दुर्लक्षित होतांना दिसतात. ती वाचविण्यासाठी जगातील प्रत्येक देशांनी पुढाकार घेतला पाहिजे व पर्यटनाला वाचविले पाहिजे. वाढते प्रदुषण, प्लास्टिकचे दुष्परिणाम, जगातील वाढते तापमान, भुकंप, सुनामी, महाप्रलय, ज्वालामुखीचा उद्रेक, वादती लोकसंख्या यामुळे पर्यटनस्थळांवर मोठ्या प्रमाणात विपरीत परिणाम होतो व याचा दुष्परिणाम पर्यटकांवर होत असतो. याला कुठेतरी रोखण्याची गरज आहे. याकरिता संपूर्ण जगाने विचार मंथन करण्याची गरज आहे. जगातील वाढत्या तापमानामुळे मोठे मोठे ग्लेशीअर वितळत आहे. यामुळे पर्यटनावर, पर्यटकांवर आणि निसर्गावर विपरीत परिणाम होतांना दिसतो. आज भारतातील व जगातील सर्वात मोठे पर्यटनस्थळ म्हणून गुजरात मधील नर्मदा नदीच्या काठावर लोहपुरुष सरदार वल्लभभाई पटेल यांचा स्टॅच्यू ऑफ युनिटी भव्य पुतळा उभारण्यात आला आहे. या व्यतिरिक्त भारतात इतकी पर्यटनस्थळे आहेत की त्यांची तुलना करणे कठीण आहे. भारतात गडकिल्ले, पुरातन भव्य मंदिरे, अजंठा वेरूळ सारख्या लेण्या, बौध्दगया, कुतुबमिनार, ताजमहल इत्यादी अनेक ऐतिहासिक ठिकाणे पर्यटनासाठी सुशोभित आहेत. परंतु आजही २२१ गडकिल्ले पर्यटनाची व पर्यटकांची प्रतीक्षा करीत आहे. यावर महाराष्ट्र सरकारने विचार करून संपूर्ण गडकिल्ले हेरिटेज, लग्नसमारंभ, मनोरंजनात्मक कार्यक्रम याकरिता भाडे तत्वावर देवू नये. यामुळे पर्यटनस्थळांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान होऊ शकते. याला नाकारता येत नाही. सरकारने स्वतःचे पैशे खर्च करून पर्यटनासाठी सुशोभित केले पाहिजे. यातच महाराष्ट्राचा फायदा आहे. यामुळे भारतातील पर्यटनामध्ये महाराष्ट्राचा प्रथम क्रमांक लागेल. कारण महाराष्ट्राचा इतिहास अजरामर आहे. भारतात आजही औरंगाबादला (सभाजीनगरला) पर्यटनासाठी म्हणून संबोधल्या जाते. त्यामुळे पर्यटनाला जास्त महत्त्व देण्याची गरज आहे कारण यामुळे पर्यटकांमध्ये उत्साहाचे वातावरण निर्माण होते. आज संपूर्ण विश्वाला पर्यटन वाढविण्यासाठी सामोरे येण्याची गरज आहे. यामुळे जगात पहिलेज्यातच मुलगा मुलगा होईल, प्रत्येक देशात मित्रता वाढेल, पर्यावरणात सुधारणा होण्यास मदत होईल. या दृष्टीकोनातून २७ सप्टेंबरला संपूर्ण जगाने संकल्पकेला पाहिजे

की पर्यटन हेच जनतेला आनंद प्रदान करू शकते. विश्वातीव देशांनी पर्यटनाकडे जातीने लक्ष दिले तर प्रत्येक देशाची अर्थव्यवस्था सुदृढ आणि बळकट होण्यास मदत होईल. त्यामुळे प्रत्येक स्तरातून पर्यटनाला चालना मिळायलाच पाहिजे. पर्यटनामुळे सामाजिक, सांस्कृतिक, राजनैतिक व आर्थिकदृष्ट्या मोठ्या प्रमाणात चालना मिळते. पर्यटनामुळे राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय स्तरावर मित्रत्वाची भावना वाढते. परंतु जानेवारी २०२० पासून चिनीचांडालांनी पर्यटनाला व पर्यटकांना ग्रहण लावल्याचे आपण पहिले. अतीथी देव भव म्हणजे पाहण्याचा सन्मान करणे. परंतु चीनने संपूर्ण जगाच्या पर्यटनावर व पर्यटकांवर पाणी फेरल्याचे दिसून आले. त्यामुळे आज संपूर्ण जगासाठी चीन विषेला साप झाला आहे. जगात अनेक देशांमध्ये मोठ-मोठी पर्यटन स्थळे आहेत. परंतु चामगांध चिनी चांडालांनी पर्यटनावर ग्रहण लावल्यामुळे पर्यटनापासून येणारे अर्थसहाय्य संपूर्ण देशांचे बंद झाले होते. परंतु आता संपूर्ण पर्यटन स्थळे पुर्ववत झाली आहे. युकेन पर्यटनाच्या बाबतीत व महिलांच्या सुंदरतेचे बाबतीत प्रसिद्ध आहे. परंतु गेल्या दोन वर्षांपासून युकेन-रशिया युद्धामुळे युकेन सध्याच्या परिस्थितीत स्मशानभूमी बनल्याचे दिसून येते. त्याचप्रमाणे चीनने श्रीलंकेला आर्थिकदृष्ट्या कंगाल केले आहे. त्यामुळे श्रीलंकेची आर्थिक परिस्थिती अत्यंत नाजूक आहे. याकरिता सध्याच्या परिस्थितीत श्रीलंका पर्यटनावर जास्त भर देत आहे. कारण जगातील अनेक लोक पर्यटनाच्या दृष्टिकोनातून श्रीलंकेकडे पहातात. कारण श्रीलंकेची आर्थिक बाजू बळकट करण्याचे काम पर्यटनामुळे होत असते. सध्याच्या परिस्थितीत जे-जे देश युद्धामध्ये किंवा गृहयुद्धात जखडले आहेत त्या-त्या देशावर पर्यटनाच्या बाबतीत प्रश्न चिन्ह उपस्थित झालेला आहे. त्यामुळे पर्यटनाला चालना देण्यासाठी संपूर्ण देशांनी शांततेचा मार्ग अवलंबला पाहिजे. मानवजाती, जीवसृष्टी, वन्यप्राणी, पशुपक्षी, स्थल, जल, वायु यांना जीवित ठेवण्याकरिता व प्रदुषणावर मात करण्यासाठी जगाने पर्यटनाला प्रथम स्थान देवून पर्यटकांचे आकर्षण वाढविण्यासाठी सर्वांतोपरी सहकार्य करण्याची गरज आहे. पर्यटन दिनाचे औचित्य साधून प्रत्येक देशांनी आजच्या दिवशी पर्यटकांच्या हस्ते व सरकारच्या हस्ते मोठ्या प्रमाणात वृक्षारोपण करायला पाहिजे. यामुळे पर्यटकांमध्ये नवीन आशा-अपेक्षा, आकांक्षा, नवीदिशा निर्माण होईल. भारत सरकारने जागतिक पर्यटन दिवसांच्या निमित्ताने सरकारने, प्रशासनाने आणि सामाजिक संस्थांनी वृक्षलागवडीचा संकल्प घेतला पाहिजे. यामुळे पर्यटनात मोठ्या प्रमाणात भर पडल्याचे दिसून येईल.

*****

लेखक

रमेश कुण्णय्या लांजेवार
(माजी विद्यापीठ प्रतिनिधी नागपूर)
मो. नं. ९९२१६९०७७९, नागपूर.

विरंगुळा म्हणून पर्यटनाला महत्व द्यावे !

पहिला जागतिक पर्यटन दिन २७ सप्टेंबर १९८० रोजी आंतरराष्ट्रीय उत्सव म्हणून साजरा करण्यात आला. तेव्हा पासून दरवर्षी जगभरात विविध भागांमध्ये पर्यटनाला चालना देण्यासाठी २७ सप्टेंबर हा दिवस जागतिक पर्यटन दिन म्हणून याच दिवशी साजरा करण्यास सुरुवात झाली. कारण संयुक्त राष्ट्रांच्या जागतिक पर्यटन संस्थेची स्थापना १९७० मध्ये याच दिवशी झाली होती. संयुक्त राष्ट्रांच्या जागतिक पर्यटन संघटनेने जबाबदार, शाश्वत आणि सार्वत्रिक पर्यटनाला प्रोत्साहन देण्यासाठी जागतिक पर्यटन दिन घोषित केला आहे. याचा फायदा पर्यटकांना आणि त्यांनी भेट दिलेल्या ठिकाणांना होतो, तसेच देशाच्या आर्थिक विकासाला चालना मिळते. मनोरंजन, फुरसत किंवा कामासाठी केलेला प्रवास म्हणजेच पर्यटन. जागतिक पर्यटन संस्था ही 'जे लोक प्रवास करून आपल्या परिसराबाहेरील जागी जाऊन सलग १ वर्षांपेक्षा कमी काळ मनोरंजन, काम व इतर कारणांसाठी राहतात ते' अशी पर्यटकांची व्याख्या करते. पर्यटन हे फुरसतीचा वेळ घालविण्याचे एक साधन म्हणून जगभरात अतिशय लोकप्रिय झाले आहे. पर्यटन ही संज्ञा प्रवास या शब्दाशी संबंधित आहे आणि प्रवास हा शब्द लॅटिन भाषेतील 'टोर्नोस' या शब्दापासून आलेला आहे. या शब्दाचा मूळ अर्थ 'वर्तुळ' किंवा 'वर्तुळाकार' असा आहे. याच शब्दापासून पुढे 'वर्तुळाकार प्रवास' किंवा 'पॅकेज टूर' हा शब्द रुढ झाला. एका व्यक्तीने किंवा व्यक्ती समूहाने एका ठिकाणाहून दुसऱ्या ठिकाणी मनोरंजनासाठी, अभ्यासासाठी, कामासाठी केलेला प्रवास म्हणजे पर्यटन होय. ज्यांना मुक्त भटकायची, मनमुराद फिरायची आवड आहे अशांना पर्यटन क्षेत्रात कारकीर्द करणे सहज शक्य झाले आहे. आवड करकीर्द झाल्यास मिळणारा आनंद मोठा असतो. दळवळणाच्या सुविधा वाढल्याने मुक्तसंचार करणे आता सोपे झाले आहे. देशाच्या कुठल्याही प्रदेशात किंवा परदेश गमन करण्याकडे अलीकडे लोकांचा कल वाढू लागला आहे. वर्षभरात पर्यटन या क्षेत्रात २५ टक्क्याने वाढ होते. जागतिक पर्यटन दिन साजरा करण्याचे प्राथमिक उद्दिष्ट जगभरातील पर्यटनाचे महत्त्व वाढविणे आणि सामान्य जनतेला हे दर्शविणे आहे की, पर्यटन केवळ देशाच्या आर्थिक मूल्यांवरच नाही तर सामाजिक, राजकीय आणि सांस्कृतिक मूल्यांवर देखील परिणाम करते. इस्त्राबूल, तुर्की येथे १९९७ मध्ये संयुक्त राष्ट्रांच्या जागतिक व्यापार संघटनेच्या सर्वसाधारण सभेने जागतिक पर्यटन दिनादसऱ्यात सहभागी म्हणून काम करण्यासाठी प्रत्येक वर्षी यजमान देशाचे नामांकन करण्याचा निर्णय घेतला. अनेक देशांची पर्यटन मंडळे जागतिक पर्यटन दिनाच्या उत्सवात सामील आहेत, जे त्यांच्या शहरांमध्ये, राज्यांमध्ये किंवा देशांमध्ये पर्यटनाला चालना देण्यासाठी आकर्षक ऑफर लाँच करतात.

गेल्या काही वर्षांत कोरोना महामारीमुळे पर्यटनाला आव्हाने होती. मात्र गेल्या वर्षभरात त्यात आश्चर्यकारक वाढ झाली आहे. पर्यटन व्यवस्थापन आणि नियोजन या अभ्यास शाखाही आता महाविद्यालयीन शिक्षणात आल्या आहेत. अनेक परदेशी पर्यटन कंपन्या या क्षेत्रात गुंतवणूक करत आहेत. देशातही मोठ्या प्रमाणात रोजगार उपलब्ध होतो आहे. सार्वजनिक आणि खाजगी स्तरावर रोजगाराच्या संधी उपलब्ध झाल्याने पर्यटन हे क्षेत्र उपयुक्त आहे. ट्रॅव्हल आणि टुरिझम या विषयात पदवीसाठी बारावी पास आणि पदव्युत्तर पदवीसाठी कोणत्याही विषयातील पदवी आवश्यक आहे. या क्षेत्रात यशस्वी होण्यासाठी फिरण्याची आवड असायला हवी तसेच संवाद कौशल्य उत्तम असणे आणि दोनपेक्षा अधिक भाषांवर प्रभुत्व असायला हवे. काही परदेशी भाषा आत्मसात असल्यास खूप फायद्याचे ठरते. भौगोलिक प्रदेशांची उत्तम जाण असायला हवी. सहकार्यवृत्ती आणि प्रतिकूल परिस्थिती हाताळण्याचे कौशल्य असेल तर लोकांमध्ये पटकन एकरूप होणे सोपे होते. सामाजिक निती नियमांचा आणि परंपरांचा आदर करणेही गरजेचे असते. त्याचबरोबर त्या देशाचा इतिहास, कला आदीची प्राथमिक माहिती हवी. निवास, वाहतूक, अन्न, समारंभ, साहसी पर्यटन आदी सेवा देणारे हे क्षेत्र आहे. आपल्या आवडीनिवडीनुसार यातील अनेक विभागात काम करता येते. स्पर्धा परीक्षांच्या माध्यमातून पर्यटन विभागात नोकरीच्या संधी मिळतात. पर्यटन संचालनालयाच्या माध्यमातूनही अनेक पदे भरली जातात. सरकारी नोकरीत येण्यासाठी मात्र या विषयातील पदवीप्राप्त असणे गरजेचे आहे. तसेच अनेक परदेशी कंपन्यात संधीही आहेत. अनेक विमानसेवा प्रदान करणाऱ्या कंपन्यांना या क्षेत्रातील कुशल मनुष्यबळाची आवश्यकता असते. खाजगी समूहात व्यवस्थापन आणि आदी बाबींसाठी उत्तम वेतनही मिळते. या विभागात आरक्षण, विपणन, विक्री, नियोजन, मार्गदर्शन यासाठी अनेक जागा भरल्या जातात. हा उपलब्ध पर्यटनसंबंधी जागा आणि तिथे मिळणाऱ्या सेवांची तपशीलवार माहिती देण्याचे काम करतो. त्याच्या सहकार्यामुळे प्रवाशांना योग्य नियोजन करण्यास मदत होते. पर्यटन मंत्रालय गाईडला (मार्गदर्शक) मान्यता देते. प्रादेशिक, राज्य आणि स्थानिक असे तीन प्रकार त्यात पडतात. हा परवान्याचे दर दोन वर्षांनी नूतनीकरण करता येते. स्थळांची सविस्तर आणि इत्यंभूत माहिती देणे आणि सांस्कृतिक परंपरा आदीची माहिती देण्याचे काम गाईड करत असतो. त्याच्याकडे उत्तम संवाद कौशल्य असायला हवे कारण तो प्रत्यक्ष स्थळांवर जाऊन मार्गदर्शन करत असतो. एकंदरीत गाईड हा महत्त्वाचा दुवा असतो. दूर ऑपरॅटर्स हे प्रवासाचे संपूर्ण नियोजन करतात. दूर गाईड म्हणून अनुभव आल्यानंतर या पदावर काम करता येते.

ट्रॅव्हल एजन्सी यांचे अनेक लोक ग्राहकांना एजन्सीशी जोडतात. आता ऑनलाइनही ग्राहक जोडता येतात. ग्राहकांशी संवाद साधून अनेक प्लॅन ते देत असतात आणि ग्राहकांना कंपनीशी संपर्क करून देतात. पर्यटन आणि हॉटेल क्षेत्र या दोन्हीचा संबंध अनन्यसाधारण आहे. प्रवासात मुक्कामाची सोय करण्याचे काम एकमेकांच्या सहाय्याने केले जाते. यावर आकर्षक सवलती देऊन ग्राहक मिळवण्याकडे कल असतो. जवळजवळ एक लाख कुशल मनुष्यबळाची गरज या व्यवसायाला सध्या आहे. तसेच, विमान कंपन्यांसाठी काम करणे ही वेगळा आनंद देणारी संधी असते. इतर व्यवस्थापन अभ्यासक्रम पूर्ण असल्यास प्राधान्याने संधी मिळते. त्याचबरोबर आकर्षक वेतनही दिले जाते. २०१८ ला 'पर्यटन आणि डिजिटल परिवर्तन' हे मुख्य उद्दिष्ट ठेवून पर्यटन दिन साजरा केला गेला. पूर्ण वर्षभर जगभरातील सर्व देशांनी त्यासाठी वेगवेगळे कार्यक्रम, योजना, सुविधा यांचे नियोजन केले. या वर्षभरासाठी पर्यटनदिनासाठीचा विषय म्हणजे पर्यटन आणि नोकऱ्या सर्वांसाठी चांगले भविष्य हा होता. भौगोलिक वैशिष्ट्यांमुळे भारताने प्रथमच जागतिक पर्यटन दिन-२०१९ उत्सवाचे आयोजन दिल्लीमध्ये केले. भारत त्याच्या विविधतेसाठी प्रसिद्ध आहे आणि पर्यटकांना विविध पाककृती, साहसी ठिकाणे, संगीत, इतिहास, भाषा इत्यादी देण्याची क्षमता आहे. जागतिक पर्यटन संस्थेने पर्यटन आणि तंत्रज्ञानाचे महत्त्व, पर्यटनासाठी संधी उपलब्ध करून देणे आणि त्याशी संबंधित नोकऱ्या निर्माण करण्यावर भर दिला आहे. पर्यटन मंत्रालयाने पर्यटनाच्या विकासासाठी आणि प्रोत्साहन देण्यासाठी राष्ट्रीय धोरणांची आखणी केली आहे. या प्रक्रियेत मंत्रालय विविध केंद्रीय मंत्रालये, संस्था, राज्य सरकारे, केंद्रशासित प्रदेश आणि खाजगी क्षेत्रातील प्रतिनिधींसह या क्षेत्रातील अन्य भागधारकांशी सल्लामसलत व सहयोग करतात. ग्रामीण, समुद्रपर्यटन, वैद्यकीय आणि इको टुरिझम यासारख्या पर्यटन उत्पादनांना प्रोत्साहन देण्यासाठी संबंधित प्रयत्न केले जात आहेत. पर्यटन मंत्रालयाने भारताच्या पर्यटनाला चालना देण्यावर भर देऊन अतुल्य भारत मोहीम कायम ठेवली आहे. दरवर्षी जागतिक पर्यटन दिनाची थीम पर्यटन पुनर्विचार ही आहे. महामारीनंतर आलेल्या बदलांचा सर्वाधिक परिणाम पर्यटनावर झाला. अशा स्थितीत पर्यटनात सहज शक्य तितके नवीन बदल करून या उद्योगाला पुन्हा चालना मिळू शकेल अशा गोष्टींकडे यंदा लक्ष दिले जाणार आहे. सर्वांना आज जागतिक पर्यटन दिनाच्या शुभेच्छा !

*****

प्रविण बागडे

नागपूर

भ्रमणध्वनी : ९९२३६२०९१९

नाभिक समाज आझाद मैदानात उपोषणाचे

हत्यार उपसणार

केश शिल्पी मंडळाच्या अंमलबजावणीसाठी ३० सप्टेंबर रोजी उपोषण

मुंबई: श्री.संत सेनाजी महाराज केश शिल्पी मंडळाच्या अंमलबजावणीसाठी राज्यातील आम्ही नाभिक समाज बांधव श्री. किरण बागे यांच्या पुढाकाराने ३० सप्टेंबर रोजी संपूर्ण नाभिक समाज आझाद मैदानात उपोषणाचे प्रभावी हत्यार उपसणार आहोत. सध्या राज्यात विविध शासकीय योजनांची अंमलबजावणी होत असून सर्वच स्तरावरील नागरिकांसाठी शासन अनेक योजना राबवित आहे. विविध मंडळांच्या माध्यमातून गरजूंना कर्ज उपलब्ध करून देत आहे. मात्र नाभिक समाजाला आपल्या माणण्या मान्य करून घेण्यासाठी आजही संघर्ष करावा लागतो ही शोकांतिका आहे. देशातील काही राज्यांमध्ये नाभिकांसाठी केश शिल्पी बोर्ड सुरू झालेले असताना महाराष्ट्र हे मंडळ सुरू करण्यास शासन टाळाटोळ करत आहे. राज्यात नाभिक समाजाची लोकसंख्या अंदाजे ४५ लाखांच्या वर आहे. त्यातील ८० टक्के समाज बांधव आजही पारंपारिक केश कर्तनाचा व्यवसाय करतात. मात्र इतक्या मोठ्या प्रमाणात कार्यरत या समाजाला सहाय्यभूत ठरणऱ्या कोणत्याही शासकीय सुविधा महाराष्ट्रात उपलब्ध नाहीत. अशा अनेक गोष्टी हे एक दिवशीय आंदोलन करून सरकार दरबारी पोहोचवण्यासाठी महाराष्ट्रातील तमाम नाभिक बांधवांना सोमवार दिनांक ३० सप्टेंबर रोजी सकाळी १० ते ५ वाजेपर्यंत आझाद मैदान मुंबई इथे उपस्थित राहण्याचे मी बंधू चव्हाण एक समाज बांधव म्हणून आपणास आवाहन करतो. संस्थापक अध्यक्ष श्री.दात्राय चव्हाण यांच्या सलून ब्युटीपार्लर असोसिएशन महाराष्ट्र राज्य या संस्थेप्रमाणे राज्यातील अनेक संस्था या आंदोलनात सहभागी होणार आहेत त्या सर्व संस्थांचे मी मनापासून आभार मानतो.

तुम्हीसुद्धा काम करताना मांडी घालून बसता का? आरामदायक

वाटणारी स्थिती या आरोग्य समस्यांना देते आमंत्रण; वाचा डॉक्टरांचा सल्ला

तुम्हाला पाठवुडी आहे का? तुम्हाला शरीर जड किंवा एखादी वेदना जाणवत आहेत का? असं असेल तर दैनंदिन सवयींचे परीक्षण करण्याची ही योग्य वेळ असू शकते. कारण संपूर्ण आरोग्यासाठी निरोगी शरीर राखणे खूप महत्त्वाचे आहे. एका कायरोप्रॅक्टरने इन्स्टाग्रामवर शेअर केलेल्या या रीलमुळे आम्हाला आरोग्य समस्यांची जाणीव करून दिली. कारण कायरोप्रॅक्टर स्वतःच्या दिनचर्येत कोणत्या गोष्टी टाळते याची यादी सांगितली आहे; ज्यामुळे आमचे डोळे उघडले.

त्यामुळे याबद्दल अधिक जाणून घेण्यासाठी द इंडियन एक्सप्रेसने होलिस्टिका वर्ल्डचे संस्थापक, संचालक डॉक्टर धर्मेण शाह यांच्याशी संवाद साधला आणि कायरोप्रॅक्टरने सांगितल्याप्रमाणे डॉक्टरांनीदेखील पाठीच्या आरोग्यासाठी योग्य मुद्रा व सक्रिय हालचाली कोणत्या असतील यावर भर दिला आहे.

१. मांडी घालून बसणे : मांडी घालून बसणे अगदी वरवर आरामदायक वाटणारी स्थिती, पायांना रक्त प्रवाह प्रतिबंधित करते आणि पचनास अडथळा आणू शकते. चांगले रक्ताभिसरण व आराम मिळण्यासाठी तुमचे पाय जमिनीवर लांब ठेवून बसा. या मोकळ्या आसनाची निवड करा.

२. तुम्ही पोटावर झोपता का? पुन्हा एकदा विचार करा :

काहीना पोटावर झोपणे ही सवय आरामदायी

वाटत असले तरी पोटावर झोपल्याने तुमच्या मानेवर ताण येऊ शकतो आणि तुमच्या पाठीचा कणा असंतुलित करतो. त्यामुळे तुमचा मणका तटस्थ ठेवणारी झोपेची स्थिती निवडणे उत्तम आहे; जसे की तुमच्या पाठीवर किंवा बाजूला उशी ठेवून झोपणे.

४. हालचालींना आलिगन द्या, बसणे या कृतीशी लढा :

बैठी जीवनशैली अनेक आरोग्य समस्यांना कारणीभूत ठरते. यामुळे नियमित हालचालींचे महत्त्व, कोणत्याही प्रकारात असो, कितीही सांगितले तरी कमीच आहे. त्यामुळे चालणे, स्ट्रेचिंग किंवा हलका व्यायाम आपल्या दैनंदिन दिनचर्येत समाविष्ट करण्याचा जाणीवपूर्वक प्रयत्न करा. हे बसण्याच्या नकारात्मक प्रभावांचा सामना करण्यास, मणक्याचे आरोग्य राखण्यास नक्कीच मदत करेल.

तुमची स्थिती लक्षात घेऊन, तुमच्या दिवसात नियमित हालचालींचा समावेश करून तुम्ही तुमच्या पाठीच्या आरोग्यामध्ये लक्षणीय सुधारणा करू शकता. लक्षात ठेवा, निरोगी पाठीचा कणा हा एकंदर शरीर कल्याणाचा मुख्य घटक आहे, म्हणून वाईट सवयी सोडून घ्या , हालचाली स्वीकारा आणि तुमच्या मणक्याला योग्य असलेलं प्रेम, काळजी द्या!

३. सूक्ष्म हालचाली : दिवसभरात सूक्ष्म हालचाली, लहान स्ट्रेच, पोशर डजस्टमेंट हे पाठीच्या कणांचे आरोग्य राखण्यासाठी महत्त्वाचे आहे. या सूक्ष्म हालचालींचा तुमच्या दिनक्रमात समावेश करणे, विशेषतः जर तुमच्या नोकरीदरम्यान दीर्घकाळ एकाच जागेवर बसत असाल तर

हे तुमच्यासाठी फायदेशीर ठरू शकते. उभे राहणे, वेळोवेळी साधे स्ट्रेचेस, हलक्या हालचाली केल्याने तुमचे सांधे वंगण ठेवण्यास आणि शरीरातील कडकपणा टाळण्यास मदत करू शकतात.

४. हालचालींना आलिगन द्या, बसणे या कृतीशी लढा :

बैठी जीवनशैली अनेक आरोग्य समस्यांना कारणीभूत ठरते. यामुळे नियमित हालचालींचे महत्त्व, कोणत्याही प्रकारात असो, कितीही सांगितले तरी कमीच आहे. त्यामुळे चालणे, स्ट्रेचिंग किंवा हलका व्यायाम आपल्या दैनंदिन दिनचर्येत समाविष्ट करण्याचा जाणीवपूर्वक प्रयत्न करा. हे बसण्याच्या नकारात्मक प्रभावांचा सामना करण्यास, मणक्याचे आरोग्य राखण्यास नक्कीच मदत करेल.

तुमची स्थिती लक्षात घेऊन, तुमच्या दिवसात नियमित हालचालींचा समावेश करून तुम्ही तुमच्या पाठीच्या आरोग्यामध्ये लक्षणीय सुधारणा करू शकता. लक्षात ठेवा, निरोगी पाठीचा कणा हा एकंदर शरीर कल्याणाचा मुख्य घटक आहे, म्हणून वाईट सवयी सोडून घ्या , हालचाली स्वीकारा आणि तुमच्या मणक्याला योग्य असलेलं प्रेम, काळजी द्या!

४० मिनिटांच्या योगाने ४० टक्क्यांनी कमी होईल मधुमेहाचा

धोका? अभ्यासातून माहिती आली समोर, जाणून घ्या तज्ज्ञांचा सल्ला

सध्या भारतात मधुमेहाचे प्रमाण खूप वाढले आहे. २०२३ च्या आकडेवारीनुसार, भारतात सुमारे ७.७ कोटी (७७ दशलक्ष) लोकांना मधुमेह आहे आणि हा आकडा २०४५ पर्यंत १३४ दशलक्षापर्यंत वाढण्याची शक्यता आहे; तर सुमारे २.५ कोटी लोक मधुमेहपूर्व अवस्थेत आहेत. म्हणजेच त्यांना मधुमेह होण्याची शक्यता आहे. भविष्यात मधुमेह होण्याच्या जोखमीला प्री-डायबिटीज म्हटलं जातं. परंतु, आता प्री-डायबिटीज असलेल्या लोकांमध्ये मधुमेहाचा धोका कमी होण्याचा एक उत्तम पर्याय सापडला आहे. भारतातील पाच केंद्रांमधून नुकत्याच प्रकाशित झालेल्या अभ्यासात दिसून आले आहे की, दररोज ४० मिनिटांच्या योगामुळे तुमचा मधुमेह होण्याचा धोका जवळपास ४० टक्क्यांनी कमी होऊ शकतो. जीवनशैलीतील बदल किंवा केवळ औषधांपेक्षा योगा चांगले परिणाम दर्शवतो.

या अभ्यासात असे शोधण्यात आले की, योगा केल्याने प्री-डायबिटीज असलेल्या लोकांमध्ये टाइप २ मधुमेहाची वाढ थांबवता येईल का? प्री-डायबिटीज म्हणजे रक्तातील साखरेचे प्रमाण सामान्य रक्तातील ग्लूकोज पातळीपेक्षा जास्त असते, पण ते मधुमेह मानण्यात येत नाही. देशात अंदाजे १०१ दशलक्ष लोक मधुमेहासह जगत आहेत, आणखी १३६ दशलक्ष लोक प्री-डायबिटीजसह जगत आहेत, त्यांपैकी बहुतेकांनी जर जीवनशैलीत लक्षणीय बदल केला नाही तर त्यांना मधुमेह होण्याची शक्यता आहे.

या अभ्यासाचे पहिले लेखक आणि दिल्लीच्या हॉस्पिटलमधील एंडोक्राइनोलॉजी विभागातील प्राध्यापक डॉ. एसव्ही मधु म्हणाले, आम्ही हे दाखवून देऊ शकलो की केवळ जीवनशैलीतील काही बदलांच्या तुलनेत योगा हा टाइप २ मधुमेहाचा धोका कमी करण्यासाठी अधिक प्रभावी आहे. किंबहुना, इतर अभ्यासांमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे जीवनशैलीतील बदल आणि औषधांच्या

तुलनेत योगामुळे फायदा जास्त होतो. तसेच योगामुळे यापेक्षाही जास्त फायदे होतात असे मानले जाते. कारण योगा दीर्घकालीन मानसिक ताण कमी करू शकतो. तसेच तो इन्स्यूलिन प्रणालीवर प्रभाव टाकतो, ज्यामुळे दाह आणि ऑक्सिडेटिव्ह ताण कमी होतो आणि त्यामुळे मधुमेहाचा धोका कमी होतो. निरोगी राहण्याचा सल्ला काय आहे? डॉ. एसव्ही मधु म्हणतात की, ज्यांना मधुमेह होण्याचा धोका जास्त आहे - जसे की, मधुमेहाचा काँट्रॉल इतिहास असलेले लोक

किंवा जे लडू आहेत त्यांना योगाचे फायदे होण्याची शक्यता आहे. मधुमेहापासून दूर राहण्यासाठी दररोज ४० मिनिटे योगा करावा असे सुचवले जाते, अंदाजे ते म्हणाले. योगाचा फायदा मधुमेह असलेल्या लोकांना होईल का? सध्याच्या अभ्यासात ज्यांना आधीच मधुमेह आहे, त्यांच्यावर योगाचा प्रभाव दिसून येत नसला तरी डॉ. मधु म्हणतात की, यामुळे त्यांनाही मदत होण्याची शक्यता आहे. मधुमेहावरील योगाच्या

प्रभावावरील इतर अल्पकालीन अभ्यासांमध्ये, रक्तातील ग्लूकोजच्या पातळीत घट झाल्याचे दिसून आले आहे, त्यामुळे योगा केल्याने मधुमेह असलेल्या लोकांना त्यांची साखरेची पातळी नियंत्रणात ठेवण्यास मदत होऊ शकते, असे ते म्हणतात.

अभ्यास महत्त्वाचा का आहे? योगाच्या बाजूने हा अभ्यास महत्त्वाचा पुरावा असल्याचे डॉ. मधु स्पष्ट करतात. योगासह जीवनशैलीतील केलेला बदल आणि फक्त जीवनशैलीतील बदल या दोन्ही गतींतील जवळपास ५०० सहभागींसह योग्य चाचणी करून केलेला आमचा अभ्यास आहे. अभ्यासातील सहभागींचाही तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी पाठपुरावा करण्यात आला आहे. त्यांनी हेही स्पष्ट केले की, मागील अभ्यासातील पुराव्यांनुसार रक्तातील साखरेची पातळी नियंत्रणात ठेवण्यासाठी जीवनशैलीतील बदल आणि औषधांच्या वापरामुळे हा धोका २८ ते ३२ टक्क्यांदरम्यान कमी होतो.

'हे' ५ संकेत आढळल्यास समजून जावा तुमचे

फुफ्फुस होत आहेत म्हातारे, वेळीच द्या लक्ष

जेव्हा आपण तरुण असतो तेव्हा आपले शरीर जास्त ऊर्जेने आणि शक्तीने भरलेले असते. पण जेव्हा आपण हळूहळू वृद्ध होऊ लागतो तेव्हा कधी गुडघ्याचे दुखणे तर कधी हाडांच्या दुखण्याने त्रस्त होऊन जातो. तसेच वाढत्या वयाबरोबर आपल्याला शरीर काही महत्त्वाचे संकेत सुद्धा देत असते, ज्यावरून आपल्या आरोग्याचे अनुमान लावू शकतो. असेच काहीसे आपल्या फुफ्फुसासोबत सुद्धा असते.

जागतिक वायु गुणवत्ता अहवाल २०२२ नुसार, भारतातील वायु प्रदूषक २.५ ची पातळी जागतिक आरोग्य संघटनेने निर्धारित केलेल्या पातळीपेक्षा दहापट जास्त आहे. जी गंभीर बाब आहे, त्यामुळे दूषित हवेचा श्वास घेतल्याने फुफ्फुसांची मोठी हानी होते. म्हणूनच शरीराकडून मिळणारे काही संकेत ओळखणे महत्त्वाचे आहे, जे दर्शविते की तुमचे फुफ्फुस आता कमी काम करत आहेत. श्वासोच्छ्वासाच्या आरोग्याची काळजी घेण्यासाठी, ही लक्षणे ओळखणे महत्त्वाचे आहे. चला

या लक्षणांबद्दल अधिक जाणून घेऊया. कमकुवत फुफ्फुसांची ही आहेत लक्षणे श्वास घेण्यात अडचण: जर तुम्हाला श्वास घेण्यात अडचण येत असेल तर तुमचे फुफ्फुस कमी कामताने काम करत असल्याचे हे लक्षण असू शकते. विशेषतः जेव्हा तुम्ही पायच्या चढता किंवा व्यायाम करता तेव्हा हे अधिकतर घडते. वयानुसार फुफ्फुसांची कार्यक्षमता कमी झाल्यामुळे किंवा प्रदूषणामुळेही असे होऊ शकते.

खोकला: कोणत्याही कारणामुळे जर तुम्ही वारंवार खोकत असाल तर हे फुफ्फुसांच्या समस्यांचे लक्षण असू शकते. हे फुफ्फुसात जळजळ किंवा सूज येण्याचे लक्षण असू शकते. जर ही समस्या दोन आठवड्यांपेक्षा जास्त काळ टिकून राहिली तर त्वरित डॉक्टरांना गाठा.

श्वास घेण्यात समस्या: जर तुम्हाला श्वास घेताना प्रॉब्लेम होत असेल तर ते फुफ्फुसात जळजळ होण्याचे लक्षण असू शकते. ब्रॉन्कायटिस किंवा दम्याच्या बाबतीत हे सहसा घडते. त्यामुळे अशी कोणतीही समस्या उद्भवल्यास तुम्ही त्वरित डॉक्टरांशी संपर्क साधावा.

छातीत वेदना होणे: जर श्वास घेताना लक्षण असू शकते. हे लक्षण फुफ्फुसात जळजळ किंवा संसर्ग दर्शवते. थकवा लागणे: जर तुम्हाला नॉर्मल काम केल्यानंतरही थकवा जाणवत असेल तर ते फुफ्फुसांच्या समस्यांचे लक्षण असू शकते. जेव्हा फुफ्फुस योग्यरित्या कार्य करत नाहीत, तेव्हा हे शरीराला योग्य प्रमाणात ऑक्सिजन पोहोचवू शकत नाहीत, ज्यामुळे आपल्याला थकवा येतो.

रात्रीच्या जेवणात बनवा बटाट्याचा चटपटीत

रायता, पाहता क्षणी तोंडाला पाणी सुटेल

आपली भारतीय खाद्यसंस्कृती फार पसरलेली आहे. आपल्याकडे फक्त जेवणच नाही तर त्यासोबतच खाल्ल्या जाणाऱ्या साईट डिशेही अनेक प्रकार उपलब्ध आहेत. जेवणाची चव वाढवण्याची आपण अनेकदा त्यासोबत चटणी, लोणवं, पापड अशा पदार्थांचा समावेश करत असतो. हे पदार्थ जरी पोट भरणारे नसले तरी यामुळे जेवणाची रंगात काही वेगळाच उच्चांग गाठते. यातीलच आणखीन एक पदार्थ म्हणजे रायता. रायता जेवणाच्या जोडीला सर्व्हे केला जातो. याला अनेक वेगवेगळ्या प्रकारे बनवले जाते. हा चवीबरोबरच आरोग्यासाठीही फार फायदेशीर असतो. आता तुम्ही बुंदी, गाजर, काकडी अशा अनेक गोष्टींचा रायता याआधी खाल्ला असेल. मात्र तुम्ही कधी बटाट्याचा रायता बनवून खाल्ला आहे का? फार कमी लोकांना माहिती आहे की बाताल्यापासूनही चटपटीत आणि टेस्टी असा रायता बनवला जाऊ शकतो. जाणून घ्या हा रायता बनवण्यासाठी लागणारे साहित्य आणि कृती. साहित्य १ मोठा वाटी दही २ उकडलेले बटाटे १ छोटा कांदा २ टीस्पून तीळ २ बारीक चिरलेल्या हिरव्या मिरच्या बारीक चिरलेली कोथिंबीर छोटा चम्मच लाल मिरची पावडर छोटा चम्मच धने पावडर छोटा चम्मच काळ मीठ कृती बटाट्याचा रायता बनवण्यासाठी सर्वप्रथम एका भांड्यात दही टाकून

नीट फेटून घ्या नंतर एक चमचा लाल तिखट, एक चमचा धणे पावडर, एक चमचा काळी मिरी आणि चवीनुसार मीठ घाला आणि एकजीव करा यानंतर यात हलके बारीक वाटलेले पांढरे तीळ आणि उकडलेल्या बटाट्याचे तुकडे टाका आणि मिक्स करा मग यात बारीक चिरलेला कांदा घाला आणि २ बारीक चिरलेल्या हिरव्या मिरच्या देखील घाला आणि सर्वकाही चांगले मिसळा लक्षात ठेवा की दही ताजे असावे आणि बटाट्याचे लहान तुकडे करावेत आता यावर एक तडका टाकावा लागेल यासाठी एका कढईत १ चमचे मोहरीचे तेल गरम करा आणि त्यात हिंग, जिरे, मोहरी आणि कढीपत्ता घालून फोडणी करा आता ही तयार फोडणी रायत्यात टाका आणि व्यवस्थित मिक्स करा अशाप्रकारे तोंडाला पाणी आणणारा चटपटीत बटाट्याचा रायता तयार होईल

विलासराव देशमुख यांचा वारसा जोपासत, आ धिरज देशमुख राहुल पाटील यांच्या साठी कोल्हापुरात

कोल्हापूर /प्रतिनिधी :- राज्याचे माजी मुख्यमंत्री लोकनेते विलासराव देशमुख आणि करवीरनगरीचे ज्येष्ठ नेते पी. एन. पाटील यांची मैत्री सर्वसुत होती. त्यांच्या मैत्रीचे अनेक दाखले आजही दिले जातात. पी. एन. पाटील यांच्या प्रत्येक निवडणुकीत विकासरत्न विलासराव देशमुख करवीरनगरीत जाऊन पाटील यांच्या प्रचारात सहभागी होत असत. आगामी विधानसभा निवडणुकीच्या पार्श्वभूमीवर करवीरनगरीत युवकांशी संवाद कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. त्यात आमदार धिरज देशमुख यांनी सहभागी होत तरुणांशी संवाद साधला. या मतदारसंघात पी. एन. पाटील यांचे सुपुत्र राहुल पाटील ईच्छुक उमेदवार आहेत. आमदार धिरज विलासराव देशमुख यांनी करवीरनगरीत जाऊन राहुल पाटील यांच्यासमवेत युवकांशी संवाद कार्यक्रमात सक्रीय सहभाग घेतला. त्यांच्या या सहभागाने विलासरावजी आणि पी. एन. पाटील यांच्या मैत्रीचा वारसा आमदार धिरज देशमुख व राहुल पाटील पुढे नेत असल्याचे दिसून येत आहे.

कोल्हापूर मधील करवीर मतदार संघातील काँग्रेस आमदार पी. एन. पाटील यांचे काही महिन्यांपूर्वी निधन झाले होते. पी. एन. पाटील यांचा वारसा त्यांचे पुत्र राहुल पाटील जोपासत आहेत. करवीर मतदारसंघात नवमतदार तरुणांशी संवाद या कार्यक्रमात

बोलताना आमदार धिरज देशमुख म्हणाले, विलासरावजी देशमुख आणि पी. एन. पाटील यांची १९८० पासूनची मैत्री होती. ती मैत्री दोघांनीही शेवटपर्यंत कायम ठेवली. राहुल पाटील हे उद्याचे पी. एन. पाटील आहेत. पी. एन. पाटील यांच्या कार्यची झलक राहुल पाटील यांच्यात दिसून येते. विलासरावजी देशमुख व पी. एन. पाटील यांच्या मैत्रीचा तोच वारसा पुढेदेखील चालू ठेवत राहुल पाटील व राजेश पाटील यांच्यासोबत माजी मंत्री आमदार अमित देशमुख व मी कायम पाटील कुटुंबियांना साथ देत त्यांच्या पाठीशी उभे आहोत. राहुल पाटील यांनी परिवारातील दुःख बाजूला सारून

जी माणसं पी. एन. पाटील यांनी जोडली, जपली त्यांच्या सेवेसाठी तत्पर झाले आहेत. करवीर विधानसभा निवडणुकीमध्ये येथील मतदार राहुल पाटील यांच्या उमेदवारीला खंबीर अशी साथ देतील व त्यांना निवडून आणतील असा विश्वास आपणास आहे. स्व. पी. एन. पाटील जनसामान्यांच्या प्रशासनासाठी शाखांच्या शेवटच्या क्षणपर्यंत काम करत राहिले. राहुल पाटील यांना सहकार क्षेत्रातील कामाचा मोठा अनुभव आहे, जिल्हा परिषद अध्यक्ष असताना त्यांनी केलेले काम कौतुकास्पद आहे. मागील पाच दशक विलासराव देशमुख व पी. एन. पाटील यांची मैत्री सगळ्यांनी पाहिली आता यापुढे देखील तोच वारसा जोपासत देशमुख व पाटील परिवार तोच स्नेह आणि तोच जिद्दाळा कायम ठेवेल असे आमदार धिरज विलासराव देशमुख यावेळी म्हणाले. या कार्यक्रमात राहुल पाटील यांनी जनतेशी प्रामाणिक राहू असे सांगून कायम मतदारसंघाच्या विकासासाठी प्रयत्नशील राहू अशी ग्वाही दिली. कार्यक्रमास राजेश पाटील यांच्या सह असंख्य तरुण मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

विधानसभेचे मैदान विरोधकांना खुले सोडणार नाही; तुतारीच राहणार व जिंकणारच सभापती गजानन मुंडेचा दृढ विश्वास

किनवट/शेख शौकत :-गत पंचवार्षिक मध्ये आमचे नेते माजी आमदार प्रदीप नाईक हे कायम जनतेच्या संपर्कात व सुखदुःखात जोडलेले आहेत. अठरा पगड जातीमधील सर्व कार्यकर्ते नाईक साहेबांच्या खंबीर पाठीशी उभे आहेत. परिणामी पाच वर्षात एकही कार्यकर्ता त्यांच्यापासून दुभंगला नाही. ही त्यांच्या प्रेमाची पावतीच आहे. शरद पवार राष्ट्रवादीची उमेदवारी मिळणार नाही असा नरेटीव पसरवून विरोधक संभ्रम निर्माण करीत आहेत. परंतु माजी आमदार प्रदीप नाईक यांना तुतारीच मिळणार आणि होऊ घातलेली विधानसभा बहुमताने जिंकणारच व होणाऱ्या विधानसभा निवडणुकीचे मैदान विरोधकांना आम्ही कदापि खुले सोडणार नाही. असा स्पष्ट दावा आणि दृढ विश्वास किनवट कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे सभापती गजानन पाटील मुंडे यांनी केलेल्यामुळे विरोधकांचे जल्लोषाचे वादळ शमले आहे. याबाबत सविस्तर वृत्त असे की, चार दिवसांखाली एका वृत्त वाहिनीने शरद पवार गटाच्या महाराष्ट्रातून ८८ जागांच्या उमेदवारांची यादी दाखवली होती.

त्यात माजी आमदार प्रदीप नाईक यांचा मतदार संघ आहेत. त्यांनी कधीच कार्यकर्त्यांना वाच्यार सोडले असलेल्या किनवटला वगळले होते. परंतु ते वृत्त मीडियाचा, व वृत्तपत्रांनी काढलेला निष्कर्ष होता. तो पक्षाने दिलेली अधिकृत उमेदवारी निवडीची यादी नव्हती. यामुळे कार्यकर्ते व मतदारात संभ्रम निर्माण झाला होता. तसे कदापि होणार नसून शरदचंद्र पवार यांचे अत्यंत विश्वासू नेते मंडळीच्या यादीत प्रदीप नाईक यांचे नाव अग्रस्थानी आहे. असाही विश्वास मुंडे यांनी व्यक्त करत पुढे म्हणाले की, प्रदीप नाईक हे शरद पवार गटाकडूनच निवडणूक लढणार आहेत आणि तुतारी या चिन्हावरच निवडणूक मैदानात उतरणार, असा दावाही मुंडे यांनी केला आहे. तीन वेळेस लगातार विजय प्राप्त केला होता त्याहीपेक्षा मोठा विजय यावेळेस होणार आहे. अठरापगड समाजातील मतदारांशी प्रत्यक्ष जीवाळ्याचे संबंध असलेले आमचे नेते हे एकमेव

मातदार संघ आहेत. त्यांनी कधीच कार्यकर्त्यांना वाच्यार सोडले नाही. म्हणूनच तर आज त्यांचा कार्यकर्ता त्यांच्या पाठीशी भक्कमपणे उभा आहे व त्यांना मिळणाऱ्या जन पाठिंब्यावर मुळीच फरक पडला नसून उलट वाढला आहे. महाविकास आघाडीची उमेदवारी शरद पवार गटालाच आहे. आणि माजी आमदार प्रदीप नाईक हेच तुतारीच्या चिन्हावर निवडणूक लढवतील असा ठाम विश्वास बोधडी (बु) गटातील राष्ट्रवादी शरद पवार गटाचे नेते तथा कृषी उत्पन्न बाजार समिती किनवटचे सभापती गजानन पाटील मुंडे यांनी व्यक्त केली आहे.

'स्वच्छता ही सेवा' अंतर्गत नेहरु युवा केंद्रामार्फत विविध उपक्रमांचे आयोजन

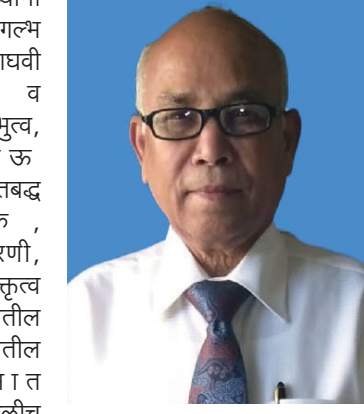
लातूर :- स्वच्छता ही सेवा हा कार्यक्रम १७ सप्टेंबर ते २ ऑक्टोबर २०२४ दरम्यान आयोजित करण्यात आला आहे. लातूर जिल्ह्यातील नेहरु युवा केंद्रामार्फत स्वच्छता शपथ, नुक्कड नाटक, स्वच्छता रॅली, वाल रायटिंग, स्वच्छता अभियान संपूर्ण लातूर जिल्ह्यात राबविले जात आहे. २५ सप्टेंबर, २०२४ रोजी लातूर नेहरु युवा केंद्र व दयानंद वाणिज्य महाविद्यालय यांच्यावतीने भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पार्क व गांधी चौकात स्वच्छता अभियान राबविले गेले. तसेच चाकूर व रेणापूर तालुक्यामध्ये वॉल रायटिंगच्या माध्यमातून स्वच्छतेची जनजागृती करण्यात आली. त्याच बरोबर लातूर जिल्ह्यातील विविध शाळांमध्ये स्वच्छता जनजागृती व शपथ देण्यात आली. २६ सप्टेंबर, २०२४ रोजी नेहरु युवा केंद्र व दयानंद कला महाविद्यालय यांच्यावतीने दयानंद महाविद्यालय ते छत्रपती शिवाजी महाराज चौकापर्यंत स्वच्छता जनजागृती रॅली काढण्यात

आली. त्या कार्यक्रमात 'माय भारत' स्वयंसेवक, एनएसएस, एनसीसी, व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्त सहभाग नोंदविला. या कार्यक्रमात कला महाविद्यालयाचे प्राचार्य शिवाजी गायकवाड, जिल्हा युवा अधिकारी साक्षी समेय्या, उप प्राचार्य दिलीप नागरगोजे, प्रा. गोपाळ बाहेती, प्रा. जगताप, प्रियंका मोरे, प्रशांत साबणे तसेच महाविद्यालयातील सर्व शिक्षक, प्राध्यापक, कर्मचारी उपस्थित होते.

जेष्ठ आंबेडकर विचारवंत प्रा. डॉ. नारायण प्रसाद मेश्राम कालवश

मुंबई :- जेष्ठ साहित्यिक, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालयाचे प्राचार्य, भारतीय बौद्ध महासभेचे आजीव सभासद, थोर आंबेडकर विचारवंत नारायण प्रसाद मेश्राम यांचे नुकतेच वयाच्या ८२ व्या वर्षी अल्पशा आज्ञाने दुःखद निधन झाले. कालकथित नारायण प्रसाद मेश्राम हे जेष्ठ साहित्यिक व विचारवंत असून त्यांनी बाबासाहेब आंबेडकर व बौद्ध धम्मावर अनेक पुस्तकांचे इंग्रजी भाषेतून लिखाण केले असून ते आजवर अनेक भाषांमध्ये अनुवादित झाले असून त्यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर या विषयावर लिखलेली होती. कालकथित नारायण प्रसाद मेश्राम हे भारतीय बौद्ध महासभेचे आजीव सभासद असून भारतीय बौद्ध महासभेच्या जडणघडणीत त्यांचा सिंहाचा वाटा होता, चैत्यभूमीचे शिल्पकार सूर्यपूत्र भैरवसाहेब आंबेडकरांना त्यांनी शेवटपर्यंत साथ दिली, मीरारताई आंबेडकरांना भारतीय बौद्ध महासभेचे अध्यक्ष करण्यात ही त्यांचा मोलाचा वाटा आहे, महाविद्यालयाचे प्राचार्य म्हणून कार्यरत असताना त्यांनी

अनेक विद्यार्थ्यांना घडवले, प्रगल्भ वाणी, लाघवी भाषाशैली व भाषेवरील प्रभुत्व, म न म ळ ा ळ स्वभाव, शिस्तबद्ध वागणूक, उच्चविचारसरणी, उत्तम वक्तृत्व यामुळे समाजातील सर्वच स्तरातील जनमानसात त्यांची वेगळीच छाप पडत असे, त्यांनी सिलोन, श्रीलंका, नेपाळ, भूतान अशा अनेक देशांत जाऊन बौद्ध धम्मावर व्याख्याने दिली त्यांच्या अचानक जाण्याने समाजातील सर्वच स्तरातून हळहळ व्यक्त केली जात आहे, त्यांच्यामागे पत्नी पुष्पा ना. मेश्राम, मुली मल्लिका ना. मेश्राम, कनिका ना. मेश्राम, मुलगा सिद्धार्थ ना. मेश्राम असा परिवार आहे.

कालकथित नारायण प्रसाद मेश्राम यांचे पार्थिव अंत्यदर्शनासाठी शुक्रवार दि. २७ सप्टेंबर २०२४ रोजी सकाळी ११:०० ते १:०० यादरम्यान ५०२, कैराली सोसायटी, विद्यानिकेतन मार्ग, सिद्धार्थ नगर, गोरेगाव (प.) या त्यांच्या राहत्या घरी ठेवण्यात येणार असून दुपारी १:३० वाजता पारसीवाडा स्मशानभूमी, चकाला, अंधेरी (पु.) येथे करण्यात येणार असून कालकथित नारायण प्रसाद मेश्राम यांच्या सर्व नातेवाईक, आसस्वकीय, मित्रपरिवार, विद्यार्थी, आंबेडकर चळवळीतील कार्यकर्ते, सर्वच आंबेडकर पक्ष, सामाजिक संस्था यांच्या पदाधिकारी, सभासद, कार्यकर्त्यांनी उपस्थित राहून आदर्शास साश्रू नयनांनी शेवटचा निरोप द्यावा अशी विनंती मेश्राम परिवाराकडून करण्यात आली आहे.

रसिका महाविद्यालयात हिंदी दिवस उत्साहात साजरा

देवणी/ महेंद्र आल्टे :- देशाच्या सर्वांगीण विकासासाठी हिंदी भाषेचे योगदान सर्वात महत्त्वाचे आहे. हिंदी साहित्याचा अभ्यास करून विद्यार्थ्यांनी आपले वैचारिक विश्व प्रलम्ब करावे असे प्रतिपादन महाराष्ट्र महाविद्यालय निलंगा येथील सहयोगी प्रा. गोविंद शिवशेट्टे यांनी केले. व्याख्यानाच्या सुरुवातीलाच त्यांनी लहसो से डर कर नौका पार नहीं होती, कोशिश करने वालों की कभी हार नहीं होती। या कवितेच्या सादरीकरणाने उपस्थितांना मंत्रमुग्ध केले. देवणी येथील कै. रसिका महाविद्यालयाच्या हिंदी विभागाच्या वतीने हिंदी दिवस व हिंदी अध्ययन मंडळाचे उदघाटन आयोजित करण्यात आले होते प्रसंगी ते प्रमुख व्याख्याते म्हणून बोलत होते. मार्गदर्शनाच्या शेवटी त्यांनी जिन्द्गी और जमाने की कशमकश से घबराकर मेरे बेटे मुझसे पूछते हैं कि हमें पैदा क्यों किया था? और मेरे पास इसके सिवाय कोई जवाब नहीं है कि मेरे बाप ने मुझसे बिना पूछे मुझे क्यों पैदा किया था? या हरिवंशराय बच्चन यांच्या कवितेच्या गायनाने कार्यक्रमाची रंगत वाढवली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी जनसेवा सेवाभावी प्रतिष्ठान भोपाणीचे अध्यक्ष मा. श्री. गोविंदरावजी भोपाणीकर होते. प्रसंगी विचारमंचावर उपप्राचार्य डॉ. शिवाजीराव सोनटके, हिंदी विभागप्रमुख प्रा. धनराज बिराजदार, नॅक समन्वयक डॉ. महादेव टेंकाळे, आबासाहेब इंग्लिश स्कूलचे प्राचार्य अरुणकुमार उपस्थित होते. तसेच हिंदी दिवसाच्या निमित्ताने निबंध स्पर्धेचे बक्षीस वितरण करण्यात आले. यामध्ये तिसरे बक्षीस - सना बौडीवाले, दुसरे बक्षीस - सय्यद मुस्कान ताजोद्दीन

तर पहिले बक्षीस पठाण कुलसूम नासेर यांनी पटकावले. शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५ हिंदी अध्ययन मंडळाच्या अध्यक्षपदी लक्ष्मण भोसले यांची निवड करण्यात आली. उपाध्यक्षपदी अंजली डीगोळे, सपना भोसले सचिव तर सहसचिवपदी आरती कांबळे तसेच सरस्वती पाटील, कविता मोरे, शेख एजाज, घुगे गंगाधर यांची सदस्य म्हणून निवड करण्यात आली. या प्रसंगी भीतीपत्रिकेचे विमोचन प्रमुख पाहुण्यांच्या हस्ते करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक हिंदी विभागप्रमुख प्रा. धनराज बिराजदार, सुत्रसंचालन सना बौडीवाले तर आभार हिंदी विभागाची विद्यार्थिनी अंजली डीगोळे यांनी मानले.

महात्मा बसवेश्वर महाविद्यालयाची पदवी व पदव्युत्तर उन्हाळी परिक्षा २०२४ मध्ये उज्वल यशाची परंपरा कायम

लातूर :- श्री महात्मा बसवेश्वर शिक्षण संस्था, लातूर द्वारा संचालित महात्मा बसवेश्वर महाविद्यालय द्वारा स्वामी रामानंद तीर्थ मराठावाडा विद्यापीठ, नांदेड अंतर्गत घेण्यात आलेल्या पदवी आणि पदव्युत्तर उन्हाळी परीक्षा - २०२४ मध्ये उज्वल यशाची परंपरा कायम राखली आहे. पदव्युत्तर विभागातील एम. ए. तत्त्वज्ञान विभागातील कु. सूर्यवंशी साक्षी बालाजी हिने १४६३ (८६.०६%) गुण घेऊन विद्यापीठात सर्वप्रथम तर कु. सूर्यवंशी वैशाली वैजनाथराव हिने १३९० (८९.७६%) गुण घेऊन विद्यापीठात सर्वद्वितीय आणि राठोड अजय श्रीकांत यांनी ११०८ (६५.१८%) गुण घेऊन विद्यापीठात सर्वतृतीय येण्याचा बहुमान मिळविला आहे. एम. ए. समाजशास्त्र विभागातील कु. माने पूजा गोविंद हिने १२६९ (७४.६५ टक्के) गुण घेऊन विद्यापीठात सर्वद्वितीय तर हनमंत तानाजी चव्हाण याने १२६७ गुण (७४.५३ टक्के) घेऊन विद्यापीठात सर्वतृतीय येण्याचा बहुमान मिळविला आहे. समाजकार्य पदवी अभ्यासक्रम (बी.एस.डब्ल्यू.) मध्ये समाजकार्य विभागातील कु. कांबळे पूजा साहेबराव ही ३२९५ (८६.९१ टक्के) गुण घेऊन विद्यापीठात सर्वप्रथम आली

आहे तर शेख सुमेय्या दस्तगीर यांनी ३२१२ गुण (८४.५३ टक्के) घेऊन विद्यापीठात सर्व द्वितीय येण्याचा बहुमान मिळविला आहे. या उज्वल यशाबद्दल श्री महात्मा बसवेश्वर शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष श्री आदिनाथ सांगवे, उपाध्यक्ष श्री माधवराव पाटील तपसे चिंचोलीकर, सचिव श्री माधवराव पाटील टाकळीकर, सहसचिव श्री सुनील मिटकरी, कोषाध्यक्ष श्री विजयकुमार रेवडकर, कार्यकारी संचालक श्री प्रदीप दिडेगावे व संस्थेचे सर्व सन्माननीय पदाधिकारी तसेच महाविद्यालयाचे प्रभारी प्राचार्य डॉ. संजय गवई, उपप्राचार्य प्रा. संजय पवार, उपप्राचार्य प्रा. बालाजी जाधव, पर्यवेक्षक प्रा. शिवशरण हावळे, कार्यालयीन प्रमुख नामदेव बेंदरोरे, तत्त्वज्ञान विभाग प्रमुख डॉ. शितल येरुळे, समाजकार्य विभाग प्रमुख डॉ. दिनेश मौने, प्रा. काशिनाथ पवार, प्रा. आशिष स्वामी, प्रा. दत्ता करंडे, प्रा. नागेश जाधव, प्रा. प्रकाश राठोड, समाजशास्त्र विषयाचे प्रा. बबन पवार, प्रा. बसवराज पाटील, प्रा. कर्वा, प्रा. दयानंद बोधणे, प्रा. अलका चिखुंडेकर, प्रा. श्रीराम देशपांडे आदींनी मनःपूर्वक हार्दिक अभिनंदन आणि पुढील शिक्षणासाठी हार्दिक शुभेच्छा दिल्या आहेत.

मूलभूत नागरी सुविधेसाठी वंचित बहुजन माथाडी ट्रान्सपोर्ट व जनरल कामगार युनियनचे जिल्हाधिकाऱ्यांना निवेदन

लातूर :- वंचित बहुजन आघाडीचे राष्ट्रीय अध्यक्ष प्रकाश तथा बाळासाहेब आंबेडकर यांच्या सूचनेनुसार लातूर शहरातील अशफाक कॉलनी, सम्राट अशोक नगर, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर नगर येथील मूलभूत नागरी सुविधेबाबत जिल्हाधिकारी व आयुक्त यांना वंचित बहुजन माथाडी ट्रान्सपोर्ट व जनरल कामगार युनियनचे जिल्हाध्यक्ष अमोल बनसोडे व परिसरातील नागरिकांच्या वतीने निवेदन देण्यात आले. या भागात पक्के रस्ते, आरोग्य सुविधा नसल्यामुळे येथील जनतेला मोठा त्रास सहन करावा लागत आहे. त्याचबरोबर शाळेतील विद्यार्थ्यांना चालणे मुश्किल झाले असल्याचे दिलेल्या निवेदनात म्हटले आहे. या भागातील मूलभूत नागरी समस्या न

सोडवल्यास परिसरातील नागरिकांना सोबत घेऊन तीव्र आंदोलन करण्याचा इशारा वंचित बहुजन माथाडी ट्रान्सपोर्ट व जनरल कामगार युनियनच्या वतीने जिल्हाध्यक्ष अमोल बनसोडे यांनी दिला आहे. यावेळी महिला शहराध्यक्ष सुजाताताई आजीनीकर, वंचित बहुजन माथाडी ट्रान्सपोर्ट व जनरल कामगार युनियनचे जिल्हा उपाध्यक्ष प्रसंजित कांबळे, जिल्हा संघटक मारुती कांबळे, जिल्हा उपाध्यक्ष शरद देडे, जिल्हा महासचिव जीवन सूर्यवंशी, अंगद इसाळे अनिल लोंढे, जावेद शेख, सीमा शेख, योगेश वाघमारे, तसेच वंचित बहुजन माथाडी ट्रान्सपोर्ट व जनरल कामगार युनियनचे पदाधिकारी, कार्यकर्ते, नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.